

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på <http://books.google.com>

14423
30

1412 3.30

Harvard College Library.

FROM THE

LUCY OSGOOD LEGACY.

"To purchase such books as shall be most
needed for the College Library, so as
best to promote the objects
of the College."

Received *9 Jan., 1892.*

0

PALEMON OG ARCITE

EN LITERATURHISTORISK UNDERSØGELSE

SOM BIDRAG TIL

SHAKESPEAREKRITIKEN

AF

THEODOR BIERFREUND

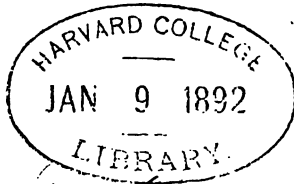
0
KØBENHAVN

LEHMANN & STAGES FORLAG

TRIEBS BOGTRYKKERI (H. J. SCHOU

1891

1214 1/2 2.30
2

Thor Sundby

Denne Afhandling er af det filosofiske Fakultet antaget til
at forsvares for den filosofiske Doktorgrad.

Kjøbenhavn, d. 13de Marts 1891.

Thor Sundby,
f. T. Dekanus.

Giovanni Boccaccio.

La Teseide.

Boccaccio havde i Neapel vundet Marie d'Aquinos kærlighed og opnået hendes høieste gunstbevisning, havde sunget og fortalt til hendes ære og fornøielse. Da kaldtes han bort af faderen og den store begivenhed i hans liv indtræffer. Den elskede, besungne Fiametta tog en anden elsker. Digteren søgte at tilbageerobre den plads, han havde mistet. Var den vundet ved hans digtning, håbede han, den kunde vindes tilbage på samme måde. Han sendte sin dame det store digt, La Teseide; selve digtet var måske skrevet tidligere, men det brev, der ledsagede det, var frisk. Det er klagen over den tabte lykke og håbet om at genfinde den, der klinger igennem det. Han vil blive hende tro og hans ydmyge kærlighed vil be-seire hendes grusomhed. Kan den ikke det, vil hun dog af bogen belæres om, hvor høit han elsker hende.

Hans ønske opfyldtes ikke, og Decameron blev følgen.

La Teseide, skrevet i løse ottave rime, inddelt i 12 sange, består af 9896 vers. Der er lagt an på at efterligne det klassiske epos. Den lærdom, som den unge digter dengang sad inde med, er spredt over

digtet med rund hånd; unøiagtig, som den er, er blandingen af oldtidens og middelalderens sæder høist kurios. Det er ikke i den grad oldtiden set gennem middelalderens briller, som det var Tilfældet med den franske pseudo-klassiske digtning; kendskabet er større, men dog endnu yderst mangelfuldt, og det suppleres så med digterens tids forestillinger, opfattelser og sæder.

De to første sange er tagne fra Statius' Thebaide, resten, historien om Palemon og Arcite, er enten Boccaccios egen opfindelse eller lånt fra et nu tabt fransk digt eller mulig en fri benyttelse af fortællingen om Athis og Prophilias, de to venner, der elsker den samme, men hvis venskab er stærkere end kærligheden. [Borg: Sagan om Athis og Prophilias. Upsala 1882.] De to sidste sange følger kun i det rent ydre sceneri, optog, lege, fester, ligfærd o. s. v. Thebaiden. [Crescini: Contributo agli Studi sul Boccaccio. Torino. 1887.]

Teseidens indhold er følgende:

Først en påkaldelse af muserne, Venus, Amor og Mars.

Da Ægeus var konge i Athen, var der i Skythia et kvindefolk, der udelukkede mændene. For at vinde fasthed og enhed valgte de Ippolita til dronning. Mænd indlodes ikke, men samfundet opretholdtes ved kvinder, der søgte tilflugt der.

Hertug Theseus hører mange klager over disse kvinders grusomhed og beslutter at gøre ende derpå. Han sammenkalder de græske konger, og under hans anførsel drager disse mod amazonerne.

Rygtet derom flyver til kvindelejren, og Ippolita samler sine undergivne. Hun holder en lang tale om mændenes tyranni og kvindernes lidelser, og opfordrer alle til at kæmpe tappert for friheden. Så lukker hun hvens porte og venter Theseus. Denne styrer mod

hendes rige, sender speidere og udsendinge iland for at tilbyde hende fred uden kamp. Hun afslår det. Kvinderne forsvarer sig tappert og kaster store sten på skibene og beg og olie på hæren. Teseus raser over, at denne ingen vei kommer, og påkalder Mars og Minerva, idet han truer med ikke at ofre til hende, om hun ikke giver ham seiren. Han håner kæmperne, der lader sig slå af kvinder. Opildnede og skamfulde trænger de, der alt havde trukket sig ud af kampen, atter mod de på heste fremstormende kvinder; det kommer til hæftig kamp, og de sidste maa trække sig tilbage til fæstningen. En regelmæssig beleiring begynder, og da Ippolita ikke ser nogen udvei, sender hun bud til Teseus med opfordring til ham om at lade hende i fred og drage bort, for at hans ry ikke skal lide ved, at han har kæmpet mod kvinder. Han forlanger fuldstændig underkastelse. Ippolita holder krigsråd og erklærer, at grunden til deres nederlag er, at de har sat sig op mod guderne og lever uden mænd, fædre og sønner, der kunde forsvare dem. Hun foreslår at overgive sig. Efter snakken frem og tilbage sender hun bud til Teseus. Denne fordrer hende selv til dronning og hendes land i medgift. Hun går ind derpå, og ledsaget af sin skønne unge søster Emilia drager hun til ham. Han bliver viet til hende og mange græske helte ægter amazoner. Den skønne Emilia bestemmes til brud for Teseus' ven Acate.

II. Efter to års forløb vender Teseus hjem. De græske folkeslag førte krig indbyrdes, og særlig havde kongen af Theben, Creon, huseret fælt. Han nøiedes ikke med at plyndre og dræbe de levende, men nægtede de døde begravelse. De efterladte kvinder søgte til Athen, og fandt bolig i Mildhedens tempel. — Nu kommer Teseus og Ippolita. De modtages med stor

jubel og festtog. Pragten beskrives. — Da træder de klagende kvinder i sorte klæder og med håret hængende ned paa brystet, frem for ham. Han stanser. De klager deres hårde skæbne for ham. Han lover at hjælpe dem og, opmuntret af Ippolita, opfordrer han sine kæmper til at følge sig. Fulgt af dem og efterladende Ippolita i hans fader, kong Ægeus', varetægt, drager han ufortøvet afsted. — Ledet af liglugten kommer han til Creon og fordrer hans underkastelse. Denne svarer ham, at denne gang har han ikke med kvinder at gøre; det kommer til kamp. Creon bliver stødt af sadlen, og, efter at han har trodset Teseus og guderne, bliver han dræbt. Derefter går Teseus ind i byen, lader Creons lig bisætte med udsøgt hæder og overdrager de sørgende kvinder deres magt og eien- dom. De opsøger deres mænds lig, smykker dem og lader dem brænde. — Medens Grækerne søger deres døde venner på valen, finder de to ynglinge, Palemon og Arcite, der sørgende over nederlaget vente på døden; de føres som fanger frem for Teseus, der udspørger dem. De erklærer modig, at som Creons brodersønner har de grebet til våben for ham. De føres med til Athen og går i triumftog foran Theseus prægtige vogn. Senere kaldes de frem for ham, og da han ser deres skønhed og klogskab, beslutter han strax at lade dem dræbe, men forandrer dommen til livsvarigt fængsel, på grund af deres kongelige byrd i statsfængslet i hans eget palads.

III. Som de to fanger sidder i deres fængsel, træder en forårs morgen Emilia ind i en have, der ligger tætved, for at plukke blomster. Arcite ser hende fra vinduet og erklærer, at hun er fra Paradis. Derpå kalder han på Palemon og begge sammenligner hende med Venus. De føler sig straks begge trufne af kær

lighedens pile. Da hun opdager, at hun er set, går hun bort for at pynte sig, og efter hendes atterkomst udtaler de to ynglinge deres kærlighed i mytologiske sammenligninger og søger at trøste hinanden. Hun går omkring og koketterer, ikke af kærlighed, men af forfængelighed,

Ché innato é alle femmine nel core

Di fare altrui veder la lor beltate.

Dag efter dag hele somren ser de hende, og begges elskov vokser, uden at dog deres venskab brydes, de trøster og støtter hinanden i lidelserne og ønsker sig døden fremfor friheden, der kun vilde føre dem ud af landet.

Da kommer ved efterårstid en ven af Teseus, Peritous, og besøger ham. Talen falder på ynglingene og de føres frem for ham. Han genkender Arcite og beder Teseus om hans frihed. Denne bøn bevilges på den betingelse, at Arcite straks forlader landet. Han drager bort med rige gaver, men med sorg i hjertet.

Mens Palemon føres tilbage til fængslet gaar Arcite med Peritous, der tilbyder at udruste ham. Stadig klagende og klynkende går han til Palemon; i de høfligste udtryk af verden udtaler de deres gensidige misundelse af hinandens lod. Da Arcite svinger sig i sadlen for at drage bort, ser han Emilia, forårets skønneste lilje; hun får medlidenhed med ham; kun med møie river han sig løs.

IV. Under et uveir forlader Arcite Athen og forandrer straks sit navn til Penteo. Klagende når han så tilbage til Theben, som han finder fuldstændig øde. Han mindes byens storhed og finder ingen trøst i, at han og Palemon er de eneste af indvånerne, der er ilive. Sukkende drager han til Korinth for at gaa i

tjeneste hos Menelaos. Smertet og plaget bliver han der et år og drager så til Egina til kong Peleo, i det håb der at høre nyt om Emilia. Her påtager han sig den laveste tjeneste. Han sukker og græder og bliver så mager, at knoglerne kan ses, og hans hud bliver sort af bare sorg og længsel. Enhver, der kommer fra Athen, bliver udspurgt, om der er udsigt til at hun skal giftes. En Dag kommer der et skib og besætningen fortæller ham, at Emilias trolovede, Acate, er død. Da kan han ikke længer modstå, men iler til Athen. Forandret som han er, kender ingen ham, og efter at have bøiet knæ i templet, antages han i Teseus' tjeneste. Her får han atter huld, men humøret er borte. — Ved en fest ser han Emilia og føler sig straks lykkelig. Hun genkender ham. Hun undrer sig over hans dristighed, men siger intet. Fyldt af sin kærlighed bliver han en udmærket tjener, afholdt af Teseus og Ippolita. — Penteo røber aldrig sin kærlighed, men for at skjule den og dog beskæftige sig med den, går han ene ud i skoven for at sove, og her taler han høit med sig selv om den. Han gaar irette med skæbnen og gennemgår hele sit liv med samt dets lidelser. Denne høirøstede enetale overhøres af Panfilo, Palemons tjener, der genkender Arcite, løber til sin herre og beretter denne om sin opdagelse.

V. Da Panfilo meddeler den fængslede Palemon, at han har truffet Arcite, som kalder sig Penteo, vil Palemon bryde ud for at kæmpe med Arcite. Han overveier, om han skal flyve som Ikaros eller grave sig ud eller bestikke vagten. Alt opgives som upraktisk. Da råder Panfilo ham til at anstille sig syg, lægen skal indvis i planen, Palemon skal sammen med lægen gå bort i Panfilos klæder, og denne skal blive tilbage. Mens vagten, overvældet af drik, blunder, sniger Pale-

mon sig ud af Athen til skoven, hvor Arcite sover. Han finder ham sovende, nænner ikke at vække ham. Arcite vågner, og undrer sig over at se den fremmede bevæbnede mand. En yderst høflig forhandling udspinder sig, i hvilken hver af dem beder den anden om at overlade sig retten til at elske Emilia, uden hvilken ingen af dem vil kunne leve. Da siger Arcite de fornuftigste Ord i hele digtet:

Combatteremo

E colle spade in man farem le parti

Di quella cosa che noi non avemo?

(V. 52)

Arcite bebrejder Palemon med eksempler fra mytologien på svigtende broderkærlighed, at de som de sidste af slægten vil dræbe hinanden; men vil Palemon have kamp, kan han få den. De springer tilhest og kampen begynder. Palemon falder og Arcite plejer ham omhyggelig, bader ham, søger at vække liv i ham, og klager over sin skæbne, der lod ham blive forelsket. Dog, Palemon kommer til sig selv og kampen begynder atter.

Teseus og Emilia, der er på jagt, kommer til det sted, hvor kampen finder sted. Opildnede ved synet af hende kæmper vennerne med fornyet iver. Teseus byder dem holde op og spørger dem, hvem de er. Arcite, der er Teseus' høitbetroede tjener og ikke har skiftet klæder, oplyser, at han er Penteo; Palemon navngiver sig ligeledes, og begge betror Teseus deres svig mod ham; men da han erfarer, at kærlighed er motivet, tilgiver han dem, dog på det vilkår, at de skal kæmpe om den skønne, hver med hundrede riddere, med hvem de inden en vis frist skal give møde i Teseus' teater, hvor turneringen skal afholdes. Den, der seirer, får Emilia, den anden får skam og den straf, som hun måtte idømme ham. Vennerne er til-

fredse med afgørelsen og Emilia rødmer i tavshed. — Så drager alle til Teseus' borg.

VI. Nu kommer de græske kæmper, alle de berømmelige helte fra Homer — Ulysses, Agamemnon, Nestor, Menelaos, Kastor og Pollux — delte i to partier til Athen. Deres heste, vogne, kostumer beskrives udførlig i Chanson-de-geste stil. De modtages af Teseus og Ippolita, og ved synet af Emilia forstår de ynglingenes lidenskab.

VII. Teseus reiser sig og tiltaler forsamlingen, forklarer ridderne, hvorfor de er hidkomne, vidner om sin mildhed overfor ynglingene, og byder de kæmpende at lægge lansens tilside og nøies med kølle og sværd, for at gøre så lidt skade som mulig. — Ynglingene udvælger nu hver hundrede mand og de bliver saa ligelig fordelt, at det er umulig at afgøre, hvilken side der er den ypperste. — Dagen før turneringen skal finde sted, går ynglingene til gudernes tempel. Arcita knæler for Mars, han bønfalder denne om hjælp, lover ham evig hæder og tilbyder sit hår og sit med kniven ukendte skæg som offer. — Hans bøn vandrer til Mars' bolig i de kolde thrakiske egne, hvor sneen falder og vandet fryser, hvor egne står store, nøgne og kolde, hvor vinden suser og hvor der hverken findes kvæg eller græsgange, hvor gudens hus står bygget af skinnende stål med indgang af jern og porte af diamant. Der bor Synd og Klage og den ildrøde Vrede og den blege Jammer. Forræderi, Uenighed, Svig, skarpe Trusler og grusomme Planer har der sæde omkring den sørgelige Tapperhed, så fattig på fortjent ros. Raseri og Død og Dumhed ses der, og boligen er prydet med billeder af kampe tillands og tilvands. — Da gudens rustning klirrer, opfatter Arcite det som et tegn paa gunst og løfte om seir og går glad bort.

Palemon henvender sig til Venus med bøn om enten at give ham Emilia eller døden. — Hans råb stiger til hendes bolig, der ligger i en skøn have med friske blomster og græs, med kilder, der væder træerne, især myrter, hvor fugle bygger rede og synger på grenene, hvor hjorte og geder springe om, og sang og spil lyder trindt om. Cupido skærper sine pile, der hærdes af Vellyst og pudses af Lødiggang. Der ses Ynde, Skønhed og Venlighed sammen med Høflighed og de Kunster, der evne at få menneskene til at begå dumheder, der leger Ungdom og Glæde, Sanseglød og Kærtegn omgivne af dansende unge, og i luften svæver duer og spurve. Fred og Tålmod sidder ved indgangen. Luften genlyder af suk og paa altrene brænder elskovsflammer, vædede af tårer, som en hård Kvinde, Skinnsyge, har fremkaldt. Berømte kærlighedsscener er fremstillede på væggene. — Han bønhøres og i himlen er der glæde; ti Venus og Mars har fundet udvei til at tilfredsstille begge.

Efter at have rensat og smykket sig går Emilia til den kyske Dianas tempel i selskab med mange kvinder. Hun offerer og bønfalder den rene gudinde om enten at bevare hende selv ren og kysk, eller, om dette er umulig, da hun ikke er sin egen herre, da at skænke hende til den, der er hende mest værdig. — Diana svarer hende, at giftes skal hun, men guderne vil endnu skjule den udvalgte for hende.

Ved morgengry forsamler ridderne sig. Efter at have holdt andagt i Mars' tempel følger alle Theseus, der med egen Haand omgjorder de to ynglinge med sværdet. Pollux og Kastor giver Arcite sporerne paa, Ulysses og Diomedes viser Palemon den samme ære. I det store marmorteater, der omstændelig beskrives, skal kampen foregå. De to partier ordnes efter alle regler for en turnering.

VIII. Efter at Teseus har opflammet ridderne ved at tale om seirens løn, giver han signal til kampens begyndelse. Kæmperne styrter imod hinanden, og hele stridens gang med dens farer og omvekslinger følges nøje. Der er stort mandefald på begge sider og mange af Homers kæmper, der alt var faldne ved Troia, må atter bide i græsset og bæres ud. Snart er det ene, snart det andet parti ovenpå. Baade Palemon og Arcite udfører store bedrifter. Ægeus, Teseus og Ippolita ser på kampen med beundring og interesse, men Emilia betragter den med frygt, ti hvad udfald den end får, må hun betale lønnen med tabet af sin jomfruelighed. Elsket af to gengælder hun ingens kærlighed og dog skælver hun for begges liv. Hun frygter for dem begge; én af dem maa sejre, hun ved ikke, hvem hun skulde hjælpe og hvem hun skulde ynke; hun beundrer begge og sukker ligelig for begge. Hun sammenligner — som »Fiametta« — sin skæbne med alle berømte kvinders, og finder, at hendes er den grummeste. Hun føler kærligheden til én af dem vaagne, men véd ikke til hvem.

Ridderne bliver trætte og endel af dem, hvoriblandt Arcite, vil trække sig ud af kampen, før dens udfald er afgjort. Da viser Mars sig i Teseus' skikkelse for Arcite, håner og hidser denne, striden begynder igen, og Arcite fælder sin ven og bliver erklæret for seirherre.

IX. Mars har altså skænket Arcite seiren, men Venus har lovet Palemon dens løn. Hun gaar til underverdenens sorte konge, og denne sender en Furie ind i teatret, hvor seirherren under mængdens bifald tumler sin ganger. Da den ser hende, steiler den i forfærdelse og går bagover: Arcite bliver draget frem mere død end levende. — Emilia, der nu elsker ham frem-

for Palemon, jamrer atter over sin skæbne. — Han bliver løftet op og vasket, og alle iler til for at hjælpe og beklage. Emilia vasker blod, støv og sved af hans ansigt og forbander den kærlighed, der har bragt ham hertil.

Palemon, der sørger over sin slægtnings ulykke, trøstes dog ved det håb, der nu skinner for ham. — Teseus gør alt for at vinde sin ven Arcite tilbage til livet. Da han kommer til sig selv, spørger han, hvem der er seirherre, og da han af Teseus erfarer, at han selv er det, glæder han sig over, at han har vundet Emilia. Han vil gerne dø, når han blot ved sig elsket af hende. Hun forsikrer ham om sin kærlighed og han lever op. Han bliver anbragt paa en triumfvogn med hende ved sin side, og under folkets jubel bliver han trukket ind i Athen. Han bliver pleiet af Ippolita og Emilia, mens ridderne går om i Athen og sørger, indtil de af Teseus får ordre til at smykke sig til fest, medens Palemon får befaling til at begive sig til Emilia som hendes fange. Hun frigiver ham og skænker ham en kostbar ring og en hest med det råd, at drage bort og elske en anden dame, da hun ikke kan tilhøre to. — Han fjerner sig med tak. — Arcite bliver nu efter eget ønske trolovet med Emilia, men brylluppet bliver udsat, til han bliver rask.

X. De ved turneringen faldne ridders lig bliver samlet op, vædede med lugtende vande og med tårer bliver de lagt paa bål og under de efterlevendes klageråb høitidelig brændt.

De sårede kommer sig snart; kun Arcite kan ikke helbredes. Den store læge Ischion bliver tilkaldt, men ryster kun paa hovedet: der er intet at gøre. Da han mærker døden komme, lader han Teseus kalde, og beder denne om at skænke Palemon det »baroni«, som

han havde berøvet dem begge efter seiren over Creon. Desuden beder han ham give Palemon Emilia, nu da han ser, han ikke selv er værdig den lykke at besidde hende. Teseus lover ham principaliter både sundhed og fremtidslykke, subsidiært i tilfælde af hans død hans ønskes opfyldelse. — Han lader nu Palemon kalde og overdrager ham Emilia, med opfordring til at trøste hende for det tab, hun lider ved hans død. De overbyder hinanden i venskabsforsikringer og klager. Ippolita og Emilia kommer til. Han ser henrykt paa hende og tiltaler hende. Hun synker ned for ham: hvad skal der nu blive af hende, der kun elsker ham, ingen anden glæde har her i livet. — Han trøster hende med at hun får Palemon; dog ønsker han et kys af hende, før han dør. Utrøstelig forsikrer hun, at hun ikke vil tilhøre nogen anden mand end ham, allermindst Palemon; skulde hun nu giftes, maatte det være med en af Arcites fjender. — Hun kaster sig jamrende over Arcite. Ni dage ligger han hen og faar hver dag sit kys. Da sammenkalder han sine venner, lader et alter opreise, lader præster synge og bede, bereder sig til døden og skrifter: han har vel ikke været fuldkommen, men dog bedre end de fleste andre; han fortjener ikke himlen, kun Elysium. Med blikket rettet på hende og med løfte om at påkalde hendes hjælp i den evige ovn (eterna fornace), med farvel til venner, høie og lave, opgiver han ånden.

XI. Efter at Arcites sjæl har svunget sig op til den ottende himmel, hørt sfærernes musik, set jordens forfængelighed og menneskenes blindhed, der fik dem til at jage efter flitter, klager alle, Emilia og Palemon høiest. En skov bliver omhugget for at tjene til et vældigt bål; dette reises af kostbare træsorter, overhældes med duftende sager og prydes med tæpper og

smykker. Emilia ligger klagende over liget. Båret af hertuger og fulgt af konger bliver det lagt paa bålet, som Emilia tænder med en fakkell, hvorpå hun besvimer.

Palemon lægger sit hår og skæg foruden andre kostbarheder derpaa. Efter at liget er brændt under véråb og våbenøvelser, lægges asken i en guldurne, der hensættes i Mars' tempel. En ny turnering afholdes til ære for den døde. Palemon lader bygge et prægtigt tempel, som indvis til Juno; det beskrives indgående; det udstyres med billeder, der fremstiller Teseus liv og bedrifter, hvorved hele Teseiden rekapituleres.

XII. Emilia sørger over tabet, klager og afmagres. Flere dage efter sammenkalder Teseus alle riddere og damer. Palemon og Emilia er dybt nedbøiede. Teseus taler længe om alts forgængelighed. Hans lange tale har nogen lighed med Claudius' trøst i Hamlet. Han opfordrer derfor til nu at lade sorgen fare og efterkomme Arcites sidste villie, at Palemon ægter Emilia. Palemon undslår sig; hans venskab for Arcite forbyder ham at opfylde hans bud. — Teseus erklærer det for noget snak. Alle fyrsterne kan betragte det, som om de var komne hid til bryllupsfesten, der skal feires med glæde. Palemon giver efter for de andres skyld. — Emilia græder og erindrer om, at hun som Skyterinde er indviet til Diana; men hvis Teseus forlanger det, vil hun gifte sig. Teseus finder hende for køn til at leve ugift.

Alle lægger sørgedragten og forsamler sig til fest. Ingen tænker mere paa Arcite; alle vandrer til Venus' tempel, hvor præsten skal fuldføre vielsen. Emilias skønhed beskrives i 80 linier. Omringet af hyldest og

jubel drager det glade brudepar til slottet. Efter bryllupsnatten sender Palemon rige gaver til Venus tempel — hår og skæg var desvære brændt.

Festen fortsættes nogen tid, og da drager alle kongerne bort, hver til sit, og Palemon og Emilia bliver tilbage i fryd og glæde.

Geoffrey Chaucer.

Queen Annelide and False Arcite

og

The Knightes Tale

I Englands poetiske litteratur har Italien til enhver tid spillet en stor rolle. Er Chaucer dens fader, må den italienske digtning siges at være dens moder. Gennem den blev Chaucer, hvad han var. Ovid og Frankrigs digtning gav ham ikke det stød, han trængte. Det er den »clerke that highte Dante« og den lærde kannik Petrarca og fremfor alt Boccaccio, hvem han skylder sin storhed. Den digtning, der følger efter Chaucer bliver national, det vil sige, den søger ikke inspirationen ud over landets grænser, og resultatet bliver poeter som Skelton. Det er, da Italien atter befrugter ånderne, at digtere som Surrey, som Sidney, som Spenser fremstår. Dramatikerne søger ogsaa sydens blå himmel, hvor menneskene tilsyneladende levede et rigere, intensivere liv, hvor glæden og de store lidenskaber, hvor poesi og kunst havde hjemme. Marlowe skrev »Jew of Malta«, Greene lagde handlingen for sine romaner i Italien og dramatiserede Ariost's Orlando, Shakespeare vendte atter og atter tilbage til italiensk

grund og Ben Jonson henlagde skuepladsen for sin første komedie i dens oprindelige skikkelse til Venedig, hvor ogsaa hans mest fuldendte karakterskuespil, Volpone, foregår. Fletchers smukkeste arbeide, Faithful Shepherdess, er en kopi efter italiensk hyrdespil, Massingers bedste drama foregår ved Sforzaernes hof, og Ford og Webster hentede deres intriguer fra Italien og lagde deres lidenskabelige udtryk for elskov, had, hævn og foragt i munden på Italienerne. Alle de store bærer længsel til det solrige land. Restaurationens digtere vendte sig til Frankrig, men Milton søgte Italien, især Dante, og byggede sit mægtige epos over et nu glemte italiensk digt. Byron, Shelley, Keats søger atter til den evig vældende kilde, de to første til Dante, den sidste til Boccaccio. Lige til vore dage har digterne ladet sig påvirke derfra, Browning og hans hustru, George Eliot, Swinburne og Rossetti.

Chaucer gik i Frankrigs skole, reproducerende og omarbeidende hvad han fandt, men uden selv at skabe noget stort. Først ved bekendtskabet med de store Italienerne var det, at hans egen geniale produktion brød frem, hans eiendommelighed udvikledes, hans Canterbury Tales blev til. Han nævner selv med tak og berømmelse Dante, fra hvem han blandt andet låner Ugolinos historie, og Petrarca, fra hvem han siger at have lånt fortællingen om Griseldis. Det er mulig, han har ret, skønt han utvivlsomt har kendt Decamerons sidste fortælling (Giorn X. x.), da der i Dioneos påfølgende replik gives en antydning af den hos Chaucer tilhængte »moral«, hvorefter der ikke findes spor i Petrarcas latinske oversættelse af Boccaccios historie. — Det er iøvrig mærkeligt, at Chaucer aldrig nævner Boccaccio, den digter, der fremfor nogen har bidraget til hans berømmelse.

Han nævner ham ikke i forbindelse med Teseiden, som han to gange har taget op til behandling, han nævner som kilder Stace og Corinne, tiltrods for at han ikke selv har benyttet Thebaiden, som Boccaccio kun tildels havde øst af. Chaucers kildeangivelser er upålidelige og ofte forsætlig vildledende.

I et fragment: »Queen Annelide and False Arcite« tager digteren sit udgangspunkt fra Teseiden.

Efter at Theseus havde undertvunget Skyterne og hjemført Hippolita og Emilia, herskede der stadig strid i Grækenland. Theben var ødelagt og kong Creon indbød da fremmede fyrster til at slaa sig ned der. Blandt dem, der kom, udmærkede dronning Annelide sig. Hun elskede den falske Arcite høilig, kunde ikke undvære ham og overlod ham al sin eiendom. Han elskede hende ikke, men plagede hende med sin skiu-syge. Han elskede en anden, der behandlede ham overmodig og sendte ham snart hid, snart did. — Således gaar det altid: manden bryder sig ikke om den kvinde, han har, men efterstræber en anden, der mishandler ham. — Annelide skriver et jamrende brev til ham — og hermed ender fragmentet.

Det er åbenbart, at Chaucer har tænkt på at skrive en helt ny historie, men, som det så ofte gik ham, det blev ved begyndelsen. Da han anden gang benyttede Teseiden, holdt han sig temlig nær til originalen; han fulgte den i hovedtrækkene, men stillede sig frit overfor enkelthederne, som det var hans vane. Som han havde strøget de skrækkelig lange taler i Roman de la Rose og forkortet dens 22,000 vers til 5000, bar han sig ad her. De næsten 10,000 vers blev til lidt over 2000, de uendelig lange og talrige taler, der findes i Teseiden som i hele Boccaccios ungdomsproduktion, blev enten strøgne eller forkortede, handlingen blev sammentrængt, personerne blev gjort mere

levende; de to venner blev mindre udsøgt høflige, mere lidenskabelige og Emilias karakter vandt betydelig; hun blev mindre af en skøgenatur, hvem enhver mand var ligegod. Fortællingen gjordes til den første og længste i Canterbury Tales og lagdes med den Chaucer egne takt i munden på den eneste person, der kunde fortælle den, nemlig ridderen, denne personifikation af riddertidens mandsideal. Han havde trofast fulgt sin lensherres banner, og ingen havde stridt bedre imod hedningerne end han eller været videre om i verden. Fra sin tidligste barndom havde han elsket ridderdyder, sandhed og ære, stridt for frihed og for kvinden. Han havde kæmpet tre gange i tvekamp for Kristi sag og seiret. Han var så vis som han var tapper, ydmyg og ren som en kvinde i gerning og tanke. — Den allerede da noget afblegede fortælling om ridderlighed og elskov måtte ligge udmærket for denne mand.

Indholdet af The Knighthes Tale blev følgende:

Teseidens første og anden sang sammentrænges i nogle få linier.

I Athen herskede en hertug, Theseus, der havde ført krig med Femenye s: Amazonernes land. Cithea kaldtes det tidligere. Han har ægtet Hippolita, og dennes søster Emily er fulgt med hende til Athen. Hjemkommen fra sin bryllupsfærd møder han en skare sørgeklædte kvinder, og en af dem klager over Creon, nu hersker over Theben, der skændelig har dræbt hendes og de andres mænd. Theseus drager mod Theben, slår Creon, og tager mange fanger, blandt dem de to trofaste venner, Palemon og Arcite. Disse bliver dømt til livsvarigt fængsel, og de søger nu deres trøst i deres store venskab. Her lever de år efter år. Da hænder det en dag i Mai, at den skønne Emily går i haven og plukker blomster. Palemon, der ligesom hun er staaet tidlig op, ser fra tårnets top, hvorfra man har

overblik over den skønne by, den unge kvinde i haven og bliver straks greben af kærlighed til hende, der synes ham en gudinde. Han blegner og udstøder et skrig, der hidkaldt Arcite, som urolig spørger, hvad der er sket. Da viser han sin ven den skønne, og Arcite gribes også af pludselig elskov til hende. Venskabet er dermed forbi, skinsyge, had og strid træder istedet. Begge tillægger sig retten til at søge at vinde hende, Palemon som følge af at han har set hende først, Arcite, fordi han påstår, at hans kærlighed må være af en mere jordisk art, da han elsker en kvinde, hvorimod vennen trode at se en gudinde, hvorfor hans elskovssmerte ikke kan være så intensiv.

Da kommer der en hertug Perotheus i besøg til sin ungdomsven Theseus. Perotheus går i forbøn for Arcite, der løslades af fængslet på den betingelse, under dødsstraf ikke at sætte sin fod i Athen oftere. Sorgfuld over ikke engang mere at turde se den skønne, hvilken trøst den tilbageblivende Palemon dog har, drager han, misundende denne hans lod, tilbage til Theben. Hans længsel driver ham dog snart tilbage til Athen, og forklædt bliver han ansat i Theseus' køkken, hvor han må forrette de simpleste arbejder. Selv om han ikke kan nærme sig til og tale med den skønne, kan han dog nu se hende.

År forløber. Da skaffer Palemon sig ved venners hjælp og ved at beruse fangevogteren ud. Han tyr ud i skovene og flakker om der.

Frydende sig over den skønne Mai — ti hos Chaucer som hos alle, der havde gået i skole hos forfatteren af *Roman de la Rose* foregår alt i Mai og om morgenen — begiver Arcite sig en morgen ud i skoven; syngende vandrer han om; men pludselig overfaldes han på elskerens vis af tungsind og tankefuldhed; han beklager sig over sin skæbne, der har tvunget ham til at leve

her ukendt og under falsk navn. Hans ord høres af Palemon, der skjult bag et træ ser ham, pludselig springer frem og overfuser og angriber sin gamle ven. Han kalder ham en forræder og forbyder ham at elske Emily, i hvis gunst han naturligvis vil indsmigre sig, som han har gjort det i Theseus'. Arcite bliver så »vild som en løve«, drager sit sværd og betaler Palemon med samme mønt. Han vil kæmpe med ham, men da han ser vennen ubevæbnet, sulten og træt, udsætter han kampen til den næste dag, idet han lover at bringe ham både føde, seng, våben og hest. Derpå skilles de.

Næste dag mødes de og kæmper som to riddere, der, lige tapre, holder hinanden stangen. Hårde slag og stød veksles, men de er jevnbyrdige modstandere.

Samtidig holder Theseus jagt; han kommer i nærheden af de kæmpende, hidkaldes ved larmen og vredes over at finde to riddere, der slås uden at iagttage reglerne for en ret turnering. Han byder dem høre op. Palemon angiver nu både sig selv og Arcite, idet han endog anklager sin fordoms ven for at have besveget Theseus i det håb at vinde Emily. Han selv elsker hende også, men han ved, at han må dø nu, og han opgiver tilfreds livet, når han blot ved, at Arcite må dele samme skæbne. Theseus dømmer dem da begge til døden, men kvinderne går i forbøn for dem, og da de er ædelbårne og deres brøde har sin rod i kærlighed, tilgiver han dem, mod at de sværger ham troskab. Himlen selv skal afgøre deres skæbne. Halvtredsindstyve uger efter den dag skal de møde i Athen med hver hundrede riddere, og der skal da holdes en fuldstændig turnering. Den, der besejrer eller uddriver den anden af skranken skal have Emily til hustru. — Alle er tilfreds med afgørelsen, dog særlig de to ynglinge.

Her følger beskrivelsen af de tre templer. Istædetfor Boccaccios skildring af gudernes boliger befolkede med allegoriske figurer, findes en opregning af templernes udstyr med statuer, billeder og andre.

Til den fastsatte tid møder de saa med deres tohundrede riddere. Palemons bedste mand er kong Lygurge af Thracien, Arcite bringer Ereteus, konge af Indien.

Søndag aften, to timer før midnat, mens lærken synger, går Palemon til Venus' tempel for at bede hende om hjælp. Han forlanger ikke seir og ikke bemæltelse, kun den hele og ubeskårne besiddelse af Emily. Efter en inderlig bøn bevæger gudindens Statue sig, og han opfatter dette som et tegn på, at hans ønske bliver opfyldt.

Ved solopgang vandrer Emilie til Dianas tempel. Hun beder saa inderlig gudinden skåne hende for at komme til at tilhøre nogen mand; hun sværger at ville leve ugift. Skulde hun dog blive nødt til at tage en af dem, beder hun gudinden skænke hende til den, der elsker hende højst.

Arcite går til Mars. Han minder den røde gud — rød fordi planeten Mars er rød — om dennes kærlighed til Venus, og om hvorledes Vulkan overraskede ham i sin ægteseng. Fra sine egne elskovssmerter må han kunne slutte sig til hans. Derfor beder han ham om at skænke ham sejren. Da tempeldørene giver sig til at ringe, alterilden blusser op og gudens rustning rasler, falder Arcite paa knæ og raaber: Victoria.

Men i himlen bliver der stort skænderi, som selv Jupiter ikke kan stanse. Gamle Saturn må til; han er alt det ondes ophav; han drukner, hænger, kvæler og forgiver folk, kaster dem i fængsel og forleder dem til oprør; han er fuld af hævnlyst, når han står i Løvens billede. Han ødelægger de store borge; det var ham,

der dræbte Samson under søilerne; han bringer sygdom, pest og død. Han skiller træppen ved at love både Venus og Mars seir.

Hele Athen er paa benene for at se den store fest. Ivrig drøftes de to partiets udsigter. Hoffet ankommer. Forberedelsen til turneringen begynder. Theseus selv ser til fra et vindu og folket trænger sig om ham, for at se og hylde ham. Da træder en herold frem. Theseus har ændret sin beslutning: en kamp på liv og død må ikke finde sted; derfor må ingen skarpe våben bruges, og hver ridder må kun gøre et angreb med lansens. Hvis nogen handler herimod, skal han gå ud af kampen; falder en af førerne, hører kampen op.

Der følger en indviklet beskrivelse af kampen. Både sværd og spær bruges og striden bliver hæftigere. Palemon og Arcite søger hinanden i striden; de veksler hug og stød; da kommer kong Emetreus Arcite til hjælp og sårer Palemon; denne bliver derved gjort ukampdygtig, og seiren samt dens løn tilkendes Arcite.

Der bliver stor ståhej i himlen; Venus beklager sig højlydt, men Saturn beder hende holde mund; hun skal få sin vilje, som Mars har fået sin.

Der sker et under. Arcite hilser op til sin dame og hun sender ham et mildt blik — ti kvinden holder altid med den, der har lykken med sig. Da bliver hans hest sky for en fra jorden opstigende flamme, den springer til siden, han falder af og løftes op som død. Faldet viser sig at være af en farlig natur, ingen lægekunst kan hjælpe her, hvor naturen ikke vil hjælpe:

»And certeynly ther nature wil not wirche,

Farwel phisik! go ber the man to chirche.« K. T. 2761

På hans dødsleje vågner igen det gamle venskab, og han anbefaler Palemon til Emilie. Så dør han med blikket fæstet på hende, og »Emilie skreg, og Palemon blev ledet«.

En prægtig ligfærd fik han, med guldindvirkede ligklæder, med røgelse og guld på det af mange slags træ byggede alter, med sang og skuespil og lege.

Atter går der år og tiden læger alle sår. På en gang hører al sorg op blandt grækerne og Theseus sender bud til Palemon, der kommer og ægter Emilie, hvorefter de lever mange år lykkelig sammen.

Chaucer synes at have skrevet sin version efter hukommelsen. Der er i selve enkelthederne endel forandringer, udeladelser, misforståelser og tilføjelser, der bedst forklares ved, at Teseiden ikke har været tilgængelig for ham, da han skrev »*Knights Tale*«. Den hast, hvormed slutningsbegivenhederne fremstilles, er betegnende for den mundtlige fremstilling, som historien forudsættes at være genstand for.

Chaucers fortælling var sikkert meget yndet, hvad der noksom fremgår af den benyttelse, andre digtere har gjort af den, og som skal gøres til genstand for undersøgelse i det følgende.

Kong Jakob I. af Skotland.

The King's Quair.

Jakob I af Skotland (1394—1437) blev efter sin ældre broders mord af sin fader sendt til Frankrig for at opdrages der. Underveis faldt han i hænderne paa Henrik IV. af England, der ikke vilde give slip paa ham. 1406 blev han nominelt konge i Skotland, men forblev dog fange selv efter Henrik V's tronbestigelse. Først senere frigaves han, for at følge med på toget mod Frankrig, og således bryde alliancen mellem dette land og Skotland. 1424 fik han fuld frihed efter at have ægtet Jane af Beaufort. Han var i fangenskabets blevet opdraget som det anstod sig en fyrste, og, begavet som han var, udmærkede han sig både i legemlig og åndelig henseende. Påvirket af Chaucer digtede han i dennes verseform »The King's Quair«.

Som Chaucer mere end engang begynder med, at da han ikke kunde sove, tog han en bog, læste og sank hen i grublerier, i hvilket da det, hans digt omhandler, fremstillede sig for ham, således begynder kong Jakob med, at han vågnede en morgen, tog Boethins og læste. Han faldt i tanker og mindedes den tid, han blev sendt fra Skotland, opsnappet og sat i fængsel.

Her smægtede han længe. Da en morgen i Mai står han tidlig op og ser ud af vinduet ned i slottets have. Han opdager der en skøn ung kvinde; han føler straks kærligheden vågne, men er i tvivl, om det er en gudinde eller en jordisk kvinde. — Hun ligner påfaldende Emilia, der igen har en hel del tilfælles med den i Chaucers »Court of Love« besungne Rosial. — Da den unge kvinde forlader haven, bliver alt mørkt for ham. — Han sover ind og hans drøm er en allegorisk fremstilling af Venus, Minervas og Fortunas boliger — tidens almene digteriske eiendom. — Digtet ender saa med en lovprisning af hans hustru.

Knights Tale
og
Det Elizabethske Drama

Det engelske drama bemægtigede sig hurtig »Knights Tale«. To Stykker synes at have været byggede over emnet: Richard Edward's »Palamon and Arcyte«, opført i 1566 for dronning Elisabeth under hendes besøg i Oxford, og »Palamon and Arsett«, der ifølge Henslowes regnskabsbog opførtes fire gange i September 1594. Da intet af de to dramer eksisterer længere, er der ingen grund til at hengive sig til gisninger over deres indhold.

Den populære fortælling har mulig ogsaa øvet en vis tiltrækning på Shakespeare i dennes ungdom. Han har benyttet den ved udarbejdelsen af »Midsummer Night's Dream«, hvor dog hans lån hovedsagelig indskrænker sig til nogle navne. Hertug Theseus [der ikke alene hos Chaucer er »duk«, og hos Boccaccio er »duca«, men som allerede hos Dante er »duca d'Atena« (Inf. XII. 17.)] vil om nogle dage holde bryllup med Hippolita, som han har beilet til med sværdet, og hvis kærlighed han har vundet ved at skade hende. Philostrate, der hos Chaucer er det af Arcite antagne navn, da denne forklædt vender tilbage til Athen, er

her navnet på Theseus' ceremonimester. Ægeus, der hos Boccaccio er Theseus' fader og jævnlig optræder, men som hos Chaucer kun viser sig en gang, nemlig med en trøstetale over Arcite, er her Hermias fader.

I 1634 udkom i kvartformat et drama: »The Two Noble Kinsmen. Presented at the Blackfriars by the Kings' Majesties Servants, with great applause. Written by the memorable Worthies of their time,

Mr. John Fletcher, and }
Mr. William Shakespeare } Gent.

Printed at London by Thos. Cotes, for John Waterson and are to be sold at the signe of the Crowne in Pauls' Churchyard. 1634.«

I folio-udgaven af Beaumont og Fletchers værker (1647) findes stykket ikke; derimod er det trykt i anden folio-udgave (1679).

Hvad angår forfatterskabet til dette drama, må det først anføres, at det eneste nogenledes samtidige vidnesbyrd er titelbladets angivelse. Denne behøver ikke at være pålidelig. Dels er udgivelsen foretaget 19 år efter Beaumonts, 18 år efter Shakespeares og 9 år efter Fletchers død, altså en uansvarlig boghandlerspekulation. At sætte datidens to populæreste dramatiske forfatters navn på titelbladet, måtte lokke købere. Dels var det en ikke ukendt trafik, selv i Shakespeares levende live, at sætte hans navn paa stykker, som umulig kunde have haft ham til forfatter. »The History of Cardenio« indførtes i boghandlerregistret 9/9 1653 som et arbejde af Fletcher og Shakespeare. Det forblev utrykt. Dyce mener, i modsætning til Weber, at Shakespeare ingen del har haft deri. Spaldings argument, at selv som boghandlerkneb var det et dårligt påfund at sætte Shakespeares navn ved siden af Fletchers, eftersom denne var mere populær end hin, holder næppe stik. Efter Restaurationen var Fletcher sikkert populærere i

teatret end Shakespeare, men hos bogkøberne? Milton beundrer og nævner Shakespeare, han nævner aldrig Fletcher, skønt han låner af ham [Comus]. At en forfatters værker opføres oftere end en andens betyder ikke, at den sidste nyder mindre anseelse end den første, men ofte blot, at han bedre forstår, hvorledes en madpose skal skæres, idet han kan more publikum uden at anstrenge det. Abekatten er opført mange gange oftere end Hakon Jarl, men ingen vover dog at sætte forf. af hint over skaberen af dette. Snarere vilde vel det, at to forfatteres navne stod på bogen, skaffe købere blandt begges beundrere.

Fra den tid til nu er det af de fleste engelske kritikere blevet hævdet, at værket skyldes de to angivne forfattere. Kun Steevens i hans udgave af Shakespeare (note til Pericles) og Hallam i »Introduction to literature of Europe« (vol. III, pag. 330, ed. 1860) har protesteret derimod, og uden at gå nærmere ind på spørgsmålet tillagt Fletcher hele arbeidet. Imod dem staar der en falanx af berømte navne, som Lamb, Coleridge, Dyce, Spalding, Hickson, Fleay, Swinburne, Furnivall, Skeat. Der er mellem disse enighed om, at Stykket skylder to forfattere sin tilblivelse, og at disse maa være Shakespeare og Fletcher. Hermed ophører enigheden. Nogle tillægger Shakespeare scener, som andre fraskriver ham og omvendt. Man er også uenig om selve stykkets tilblivelsesmaade: var Shakespeare den, der skrev de vigtigere dele af dramaet, som så Fletcher efter hans anvisning udfyldte? eller var stykket et af den unge Fletcher skrevet, som den ældre digter omarbejdede? eller arbejdede de i fællesskab på den måde, som det var skik i tiden, idet den ene overdrog den anden bestemte sceners udarbejdelse, hvorefter de da sammensmeltede deres produkt? er det skrevet samtidig med at »King

Henry VIII.« — et andet drama, der tillægges samme firma — blev til, før eller efter, i tiden mellem 1612 — 1614? eller har Fletcher efter Shakespeares død, gjort et af denne ufuldendt manuskript færdigt?

Fleay, der har talt alle linierne i Shakespeares værker, hvis eiendommeligheder han efter Swinburnes udtryk føler med sine fingerspidser, har anlagt sin »metrical test« på »Two Noble Kinsmen«. På grund af de få rim i dramaet hævder han, at Shakespeares del må være skrevet tidligst 1610, da kun hans seneste dramer, »Tempest« og »Winter's Tale« er ligeså rimfattede. Hans øvrige metriske undersøgelser har vist ham, at de dele af dramaet, som han selv tillægger Shakespeare, stemmer i versifikationen bedre overens med dennes uomtvistede produktion, end de partier, han tillægger Fletcher. Men hans »metrical tests« har ikke haft held med sig — hvor interessante de end i mange henseender maa siges at være — til at fastslå rækkefølgen af de enkelte arbejder udover, hvad man uden dem var nået til; og da hans beregninger over kvindelige endelsers antal fører til det resultat, at »Richard III« anbringes som det syvende sidste og »Hamlet« som det niende sidste, medens »Henry VI I« bliver nummer 5 og »Henry VI II« nummer 14 fra oven, lige efter »Titus Andronicus«, må det vel være tilladt at se lidt skeptisk på hans påstande. Det samme gælder Furnivall, som ved sine undersøgelser om »unstopt lines« ansætter »All's well« langt senere end »Merchant«, og »Pericles«, »Two Noble Kinsmen« og »Timon« lige før »Tempest«. Har Fletcher villet efterligne Shakespeare, er det jo så rimelig, at han har søgt at efterligne hans versifikation.

Skeats argument, at Fletchers og Shakespeares bidrag er ligestore, at Fletchers part kan skilles ud uden skade for stykket [se side 54] og at der findes

mange Shakespearske ord i de denne tillagte scener, men få [altså dog nogle], i de øvrige, er temlig løse argumenter, der næsten står paa høide med hans oplysning, at »Two Noble Kinsmen« rimeligvis er skrevet 1610, derfor (!) omtrent offentliggjort samtidig med Jakob I's bibel. — Shakespeare overbeviser, Fletcher forbløffer, Mr. Skeat synes at ville gøre det samme.

Den vei, der hidtil hovedsagelig er fulgt af dem, der har undersøgt forholdet, har været, at sammenholde enkelte vers og udtryk med vers og udtryk hos Shakespeare eller andre digtere og derefter fastslå resultaterne. Ad den vei nåde Spalding allerede 1838 [Letter on Shakespeares' Authorship of Two Noble Kinsmen] til at sondre mellem Shakespeares og Fletchers bidrag. Hickson gjorde i »Westminster Review« 1847 sagen til genstand for undersøgelse og kom til omtrent lignende resultater som Spalding. Littledale, der har udgivet dramaet to gange med kommentar og analyse, bliver ved halsbrækkende sammenstillinger af, hvad han kalder paralelsteder, i hovedsagen enig med Hickson. Swinburne har påstået, at han bestemt kunde påvise, hvilke verslinier i sidste akt Shakespeare havde skrevet, hvilke Fletcher. Delius har i Shakespeare Jahrbuch analyseret stykket og tror ikke på, at Shakespeare er forfatter, men mener, at hele arbeidet skyldes en anonym digter, der har søgt at efterligne begges stil. Endelig har R. Boyle i »Transaction of New Shakspeare Society, 1881« slået et slag for Massinger som den, der i fællig med Fletcher skulde have forfattet vort stykke; han påstår, at Massinger er den af datidens digtere, der nærmer sig Shakespeare mest, både i tankegang og versifikation, og da han faktisk har arbeidet en del sammen med Fletcher kunde denne hypotese et øieblik synes ganske antagelig. Desværre gør han for meget ud af det. Af egen magtfuldkommenhed tildeler han

Massinger en mængde både af Fletchers og af andres stykker, og sætter kronen på værket ved at påstå, at »Henry VIII.« er skrevet af disse to, idet han fraskriver Shakespeare enhver andel deri; når en kritiker er kommet såvidt, synes det mig, man må opgive enhver forhandling med ham. Boyle har i »Transactions« og i »Englische Studien« fremført en aldeles overvældende mængde paralelsteder til fordel for sin protegé, hvoraf ikke, såvidt jeg har undersøgt dem, et eneste betyder det ringeste. Hvor vanskelig det er at afgøre slige spørgsmål, når man ikke har nogle bestemte holdpunkter at gå ud fra, men kun påstande, der afhænger af individuel smag, kan ses af De Quincys og Spaldings forskellige bedømmelse af vort stykkes sidste akt: begge tillægger den, med undtagelse af anden scene, Shakespeare, hin med den motivering, at den står i linie med det største, Shakespeare har frembragt, denne fordi den vel må siges at være høist tarvelig, men dog utvivlsomt er Shakespeares. — En sammenstilling af paralelsteder er utilstrækkelig til at bevise eller frakende en Elizabethsk digter bestemte værker; ved hjælp af dem vil man kunne tilkende Shakespeare de fleste af de på hans tid skrevne værker, ligesom man vil kunne frakende ham alle hans egne, hvad der da ogsaa er sket både med Macbeth og Julius Cæsar o. m. a.

Ad fraseologisk vei opnås intet. Den vei, der må betrædes, er at undersøge spørgsmålet: Kunde Shakespeare have skrevet »Two Noble Kinsmen?«

Således har spørgsmålet ikke før været stillet, og det er dog altid et forsøg værd, om man ikke ad den vei kan nå et resultat.

Coleridge erklærede [Table Talk II 121, ed. 1835], at Shakespeare ikke lod sig efterligne; han havde selv prøvet det, og forsøget mislykkedes; resultatet blev en lighed med Massinger. Det vil selvfølgelig altid være

lettere at efterligne en samtidigs manér end en forlængst afdød digters. Og spørgsmålet er jo netop, om stilen i »Two Noble Kinsmen« er andet end en efterligning. Det bliver naturligvis for en stor del en smagssag. Det, at den store digters navn står på titelbladet, gør, at indholdet låner en stråleglans, som det i andet tilfælde ikke vilde have fået. En fin etikette på en vinflaske får megen gift til at løbe ned. »Pericles« får endnu stadig lov til at stå i Shakespeares værker, og »Timon« og »Troilus« beundres som mesterværker fra digterens bedste periode. Fintfølende ånder som Sheridan og Garrick trode i forrige århundrede på, at Irelands elendige makværk «Vortigern» var et ægte Shakespearesk værk, og Boswell faldt på knæ og takkede sin gud, at han havde ladet ham leve og se det. Det går med Shakespeare som med biblen. For de fleste står det alt som lige stort og lige herligt; de vil ikke og kan ikke se, at i tidens løb har endel sneget sig ind, der oprindeligt ikke hører hjemme der. For at komme til klarhed må værkerne pilles i stykker og sammenholdes med det, der vides at være ægte. Det er det, jeg vil forsøge at gøre i det efterfølgende med »Two Noble Kinsmen«. Jeg foretager først en analyse af stykket, scene for scene, ved hver scene findes en angivelse af de forskellige kritikeres stilling til den; i noterne findes bemærkninger knyttede til de enkelte scener, belysende dem. Derefter følger en sammenstilling af de to digteres arbejdsmetode og tildels livsanskuelse, således som den fremgår af deres ægte stykker. Tilsidst resultatet af undersøgelsen.

For kortheds skyld står Fletchers navn for Beaumonts og Fletchers; endnu har ingen påvist, hvori Beaumonts andel i firmaet bestod.

Two noble Kinsmen.

Prolog:

Først drages en sammenligning mellem ny dramer og uplettet jomfruelighed; begge dele løber mændene efter og begge dele indbringer mange penge. — Det oplyses, at handlingen er lånt fra Chaucer; hvis denne hører mislyd ved stykkets opførelse vil hans ånd reise sig og fordømme forfatterens åndløse værk. Derfor beder de publikum række en hjælpende hånd; gør stykket ikke lykke, vil de se sig tvungne til at høre op (med at skrive?)¹⁾

Act I. Scene I. *)

Theseus og Hippolita går til templet for at blive viet. — Sang. — Tre dronninger i sørgedragt optræder og knæler for Hippolita, Emilia og Theseus. De anråber om hjælp mod Creon, der har dræbt deres mænd

---

¹⁾ Shakespeares henvendelser til publikum er lige langt fra den gængse — her repræsenterede — tryglen om overbærenhed, som fra Ben. Jonsons arrogante pukken på egen storhed. Som her taler ikke den ansete digter, den velhavende teaterdirektør, den selvbevidste mand, der altid omhyggelig skjuler sin egen person. Det er ord, der kommer fra unge digtere, der hverken er sikre på sig selv eller på publikum. Var stykket fuldført efter Shakespeares død, vilde der sikkert have været en hentydning til Fletchers beundrede ven.

*) Shakespeare [Spalding, Hickson, Skeat, Lamb]. Sangen af Fletcher [Dowden, Nicholson, Littledale, Furnivall.]

og ikke tillader, at ligene bliver brændte²⁾. Theseus lover hjælp, men de fordrer, han skal komme straks. Anden dronning bønfalder Hippolita om at give slip på ham før brylluppet, da han, når han først har hvilet ved hendes side, ikke vil kunne give slip på hende. Da der nu ligger en dronning for hver af de fornemme personers fødder, røres Hippolita, og hendes og Emilias bønner forener sig om, at han offerer sin lyst for sin pligt, hvilket han gør.³⁾

Theseus: »Thus should we do: being sensually subdued,

We lose our human title.«⁴⁾

²⁾ Hos Chaucer og Boccaccio fører en af dronningerne ordet, her alle tre. Scenen minder om de tre ulykkelige høj-bårne kvinders optræden i Richard III. Der er den samme lighed mellem dem og disse, som mellem de klangfulde toner af et mægtigt, sammenstemt klokkespil i en engelsk katedral, hvor hver klokke har sin fulde tone og en enkelt, dronning Margaret, med sin mørke, høitidsfulde klang tjener som baggrund for de andre og får luften til at skælve længe efter, at den er hørt op at lyde — og tre små svage klokker ude i en landsbykirke, der spiller samme melodi som de store.

³⁾ Sammenlign »Merchant of Venice«. Portia forlanger, ved meddelelsen om, at Antonio er i fare, at Bassanio skal følge hende til kirken, og så straks reise til sin ven, da der ingen tid er at spilde. Først efter Antonios frelse kan de rolig hengive sig til deres lykke, og der er ingen fare for at miste Bassanio; det er kun nogle dages opsættelse. — Her afbrydes selve gangen til templet, parret bliver ikke viet, og i en krig er der dog altid fare for at Theseus kan falde. Har Creon huseret så længe, kunde hævnens vel opsættes til næste dag.

⁴⁾ Fletchersk tankegang; Shakespeare præker ingen undertrykkelse af sanseligheden mellem elskende. — Fletchersk

Act I. Sc. II. *)

Palemon og Arcite.

De klager over tilstandene i Theben, der gør det umulig for mænd af ære at udholde opholdet. Deres onkel Creon er en tyran, under hvem alt ondt blomstrer og alt godt går tilgrunde⁵). — Derfor er det nødvendig, at de forlader hans hof. — Valerius, tildigtet figur, kalder dem til kong Creon, der raser i anledning af Theseus' krigserklæring. De beslutter straks at kæmpe på Creons side, dog med den bemærkning, at det er med hænderne, ikke med hjerterne, de kæmper⁶).

---

er ogsaa en uvedkommende, men pikant bemærkning som Theseus' til første dronning, at hun var i samme stilling som han: hendes mand forlod hende på bryllupsdagen.

*) Shakespeare [Spalding].

Shakespeare omarbejdet af Fletcher [Dyce, Skeat, Swinburne, Littledale].

Shakespeare og Fletcher, eller Fletcher omarbejdet af Shakespeare [Hickson].

⁵) Hos Chaucer er der ingen omtale af prinsernes stilling overfor Creon; i slutningen af Teseiden, hvor den døende Arcite skrifter, siger han:

Né di Creonte l'asper crudeltate

Mi piacque mai, né in altrui l'usai.

(Teseide X, 97.)

⁶) Der er ingen grund givet til det unaturlige omslag udover den unaturlige ædelhed, som gør, at de ikke kan forlade den onkel, de lige før ikke vilde være i slægt med. — Omslaget er i Fletchers, ikke i Shakespeares ånd.

Slgn. Shakespeares måde at arrangere slige omslag på: Percy, der paa grund af et misforstået ord lidt efter lidt arbejder sig op til et blindt raseri: Othello, der behøver to lange samtaler med Jago, hvori denne med en uendelig behændig manøvreren med maddingen får Othello til at bide på krogen.

Act I. Sc. III. *)

Perithous, der her er blevet Theseus' førsteminister, tager afsked med Hippolita og Emilia for at drage til hæren. — Kvinderne bliver tilbage og fortæller om Perithous og Theseus' store venskab⁷⁾. — Derfra kommer de ind på omtale af Emilias ungdomsvenskab for en pige, Flavina; hun døde, men Emilias hjærte hænger endnu ved hende⁸⁾. Der er endog en hentydning til en unaturlig kærlighed imellem dem, som gør, at hun aldrig vilde kunne hengive sig til en mand, hvilket Hippolita temlig ufint betvivler⁹⁾

*) Shakespeare [Spalding, Hickson, Little Dale, Lamb].
Scenen er overflødig, peger hverken frem eller tilbage.

7) Det nære venskab mellem P. og T. har ikke indflydelse på nogen eller noget. Måske har Perithous været tiltænkt den rolle, som Acate spiller hos Boccaccio som Emilias første overflødig troløvede.

8) Emilias venskab til Flavina har heller ingen m d; det er en efterligning af Helenas prægige skildring af forholdet mellem hende og Hermia, der passer s  udmærket i den bedrøvede kvindes mund, da hun tror sig både bedr get og spottet af sin fordums veninde. [Midsummer Night's Dream III. II.]

Det samme effektmiddel er brugt her og i den foregående scene: her afbryder Hippolita Emilias fortælling med den bemærkning, at hun mener Flavina [I. III. 55] hist afbryder Arcite Palemon, der skildrer rædslerne i Theben med de tre ord: Our uncle Creon [I. II. 62] Fortælleren g r en p vse, som om han ikke kunde bringe ordet over sine læber, og den anden nævner det da. Fletcher bruger ofte dette middel, Shakespeare en enkelt gang [Hamlet IV. VII. 91], men ikke i to p a hinanden følgende scener.

9) Emilias hentydning til elskov mellem kvinder har et sidestykke i »Honest Man's Fortune« (IV. in fine) i Veramours hentydning til elskov mellem mænd. — I »Humorous Lieutenant« drikker titelfiguren af en feiltagelse en trylledrik og bliver forelsket i kongen. — Tanken er absolut fremmed for Shakespeare.

Act I. Sc. IV. *)

Efter kampen møder de tre dronninger Theseus, hylder ham som seirherre og går hen at begrave deres mænd¹⁰⁾.

Palemon og Arcite bringes som fanger. Theseus er glad over at have fået dem levende. Han befaler, at de skal behandles som mænd, tolker dem sin kærlighed og sit venskab og dømmer dem til livsvarigt fængsel¹¹⁾.

Act I. Sc. V. **)

Dronningerne bærer deres tre kister over Scenen under sang¹²⁾.

Da de midt på scenen skilles for at gå hver sin vei med hver sit lig, ender den tredie den korte samtale med:

»This world is a city full of straying streets,
And Death is the marketplace, where each-one meets.«¹³⁾

*) Shakespeare [Spalding, Hickson, Littledale].

¹⁰⁾ Hos Boccaccio, ikke hos Chaucer.

¹¹⁾ Theseus sammentrænger Hamlets »To be or not to be«; han opregner ganske kort livets plager uden at knytte en eneste bemærkning, et eneste billede dertil.

**) Shakespeare [Spalding, Hickson]
Fletcher [Littledale].
Scenen er fuldstændig overflødig.

¹²⁾ Er der sang ved Shakespeares ligtog? Bruger han ligtog uden dramatisk grund?
Se Richard III., Hamlet.

¹³⁾ Er virkelig Shakespeares visdomsord på den tid, hvor han må have skrevet Lear og Macbeth så billige?
Det er en forandring, men ingen forbedring af Ægeus' trøsteord over Arcite [K. T. 2849]:

Act II. Sc. I. *)

Fangevogter lover Frieren en mindre sum i medgift med datteren, hvis denne virkelig er tilsinds at ville have ham, hvilket Frieren bekræfter.

Datteren kommer med strå til de to fyrstelige fangers gulv. Hun er meget optaget af dem, tager ikke hensyn til Frier; forholdet mellem dem glemmes helt for en udmaling af Palemons og Arcites glimrende egenskaber, deres standhaftighed, tålmod og gode humør — en skildring disse selv gentager i næste scene. — Frieren oplyser, at han aldrig har set dem. I samme øieblik viser de sig på balkonen og bliver genstand for beundring¹⁴).

Act II. Sc. II. **)

Palemon og Arcite i fængslet.

Palemon: Hvor er Theben, vor skønne stad, vore

»This world nys but a thurghfare ful of woo,
And we ben pilgryms passyng to and fro«.

Efter at dette var nedskrevet ser jeg, at Littledale har trukket den samme nærliggende parallel; han er meget stolt af sin opdagelse.

*) Shakespeare [Hickson, Coleridge, Littledale, Skeat].

Fletcher [Spalding, Dyce].

Sceneinddelingen er her efter Theobalds udgave [1750], mere praktisk end Dyces.

14) Tillægges Shakespeare på grund af, at den er skrevet på prosa. Fletcher »vides« ikke at have skrevet prosa, skønt mange af hans vers bedst læses som saadan. I. III. kan kun læses som prosa, skønt den i kvartoudgaven er trykt som »blank-verse« — den tillægges Fletcher. IV. III., hvorm der står strid, er også på prosa. — Men ligner indhold og diktion Shakespeare? Så træet en elsker findes ikke hos lidenskabens digter.

***) Fletcher [Spalding, Hickson, Littledale, Lamb].

Synes mig stykkets bedste scene, ved ingen mindes man

venner og vor slægt? Aldrig mere skal vi kappes med dens ungdom i lege om damernes gunst og vinde den; aldrig mere svinge vore våben eller føle vore heste bevæge sig under os som et bølgende hav.

Arcite: Nei, her er vi i fængsel. Vor ungdom vil visne som et for tidligt forår. Det tungeste er dog, at vi skal dø ugifte, uden at have favnet en elsket hustru, uden at efterlade afkom. Hele vor verden er her; ranken gror, vi ser den ikke; tiden går, vi mærker det ikke; somren med sin skønhed kommer, for os er det altid vinter.¹⁵⁾

Palemon: Sandt nok! Aldrig skal vi på jagten råbe til vore hunde.¹⁶⁾ Vi vil glemme vore legemsøvelser og dø dovne og ligegyldige — en helts værste skæbne.

Arcite: I ulykken er der dog to glimt af lykke: Tålmod og det, at vi lider sammen. Så længe Palemon er her, er det intet fængsel.

Palemon: Når to ædle sjæle holder sammen, kan ulykken ikke tvinge dem.

Arcite: Vi kan drage nytte af dette sted. Fængslet er et helligt tilflugtsted for dem, der flyr det onde. Alt godt kan vi erholde gennem vor indbildningskraft. Vi er alt for hinanden, hustru, fader, venner, hinandens arvinger; ingen voldsomhed kan berøve os dette. Her kan vi leve længe; intet kan skade os; var

---

mere om Shakespeares stil. En hel række af den store mesters dramer passerer under læsningen revu for en.

¹⁵⁾ Reminiscenser fra Cymbeline: Belisarius' sammenligning mellem livet ved hoffet og i bjergene; ynglingenes beklagelse af den uvirksomhed, hvortil de er dømt.

(Cymbeline III. III.)

¹⁶⁾ Palemons ord om de thebanske hunde er Theseus' ord om Spartas hunde fra *Midsummer Night's Dream* (IV. I.)

vi fri, kunde måske en hustru skille os, strid fortære os, onde tunger sætte splid imellem os.

Palemon: Jeg synes nu, at dette er det sande liv; udenfor er kun elendighed o. s. v.

Palemon: Vort venskab kan umulig ende.

Emilia viser sig med en terne i haven. Ikke så snart ser de to venner hende, før de elsker. Der indtræder straks kulde mellem dem. Palemon så hende først og fordrer derfor en forret til at elske hende, som Arcite ikke vil indrømme ham.¹⁷⁾

Emilia¹⁸⁾ går, efter at have plukket blomster.

Vogter kommer og kalder Arcite til Theseus.¹⁹⁾

¹⁷⁾ For første Gang dukker ligheden med Brutus og Cassius op — svagt i striden om retten til Emilia. Arcite er den rolige og føler sig »armed so strong in honesty« (Julius Cæsar IV. III. 67), at han overlegent kan trodse Palemon, der, følede sin underlegenhed og ude af stand til at styre sit sind, bruser op.

¹⁸⁾ Chaucer er fulgt temmelig nøie; dog er opfattelsen af Emilia lige langt fra den sympatetiske figur, Chaucer her skabte og fra Shakespeares høie kvindeideal. Hun er en lille sypige, hvis tanker beskæftiger sig med mændene, medens hun knibsk agerer kysk og kold. Blomster, der altid giver den blomsterelskende Shakespeare leilighed til at lægge sit dybe kendskab til deres eiendommelige farve og duft for dagen (Perdita i Winter's Tale IV. VI.), sætter hans fantasi i bevægelse, så billede jager billede, fremkalder her et eneste tarveligt langtrukket billede af vinden, der kysser den »kyske« blomstrende rose. — Der er ingen engelsk digter, hvis tankegang er mindre kysk, og i hvis mund ordet »chaste« oftere findes end i Fletchers.

¹⁹⁾ Der er en svag genklang fra Hamlet (II. II. 220) i ordskiftet mellem Palemon og Vogteren:
 »Jailer: Prince Palemon, I must awhile bereave you
 Of your fair cousin's company.
 Palemon: And me too,
 Even when you please, of life.«

Palemon lades alene tilbage. Han frygter nu for, at Arcite skal blive frigivet og således vinde *Emilias* kærlighed. Dog, dette vilde han kun kunne opnå gennem falskhed, og hvorfor skulde menneskene være så falske.

Vogter kommer igen og fortæller, at Arcite er frigivet på betingelse af at forlade Athen for stædse. Palemon misunder vennen hans udsigt til at vinde *Emilia*, om han blot er klog og modig. Vogteren lader ham vide, at han skal flyttes, da hans fængsels vinduer er for åbne. Palemon nægter i høie toner at gå ind derpå, hvis han fra sit ny fængsel ikke kan se ned i haven. Vogteren truer ham med tvang og han falder strax tilføje.²⁰⁾

Act II. Sc. III. *)

Arcite i skoven, klager over forvisningen som en ulykke, misunder Palemon, der dog kan se den skønne.

Fire Bønder, der forbereder sig til Mailegene, optræder.²¹⁾ Arcite giver sig i snak med dem og aftaler, at han skal kappes med dem i brydning for at opnå *Theseus* gunst.

Der er næsten en Shakespearesk vemod i de to linier; skade kun, at de er psykologisk umulige, ligesom Palemons følgende monolog. Han ved intet af, at Arcite bliver borte, kan altså ikke ønske at miste livet i det fængsel, som han lige har prist. Ganske vist har han også skildret sin længsel efter det skønne *Theben*, idet han glemmer, at han vilde forlade det på grund af *Creons* rædselsgerninger, og vi har intet erfaret om, at *Creon* er død.

²⁰⁾ Denne forhandling har intet øiemed.

*) Fletcher [Spalding, Hickson, Littledale].

¹⁾ Reminscens fra *Midsummer Nigths Dream*. Stor afvigelse fra *Boccaccio* og *Chaucer*.

Act II. Sc. IV. *)

Vogters Datter viser sig forelsket i Palemon og beslutter at befri ham, i det håb, at han da vil elske hende.

Act II. Sc. V. **)

Legene er forbi og Arcite har seiret. Alle — Theseus, Hippolita, Emilia og Perithous — priser hans skønhed, behændighed og fine væsen. Theseus skænker ham til Perithous, der igen overlader ham til Emilia, som gør ham til sin tjener. Han er strax således i hendes gunst, at Theseus hentyder til, at han fra tjener let kan blive herre. Emilia mener, hun er for klog dertil.

Act II. Sc. VI. ***)

Vogterens Datter fortæller, at hun har skaffet Palemon hans frihed og anvist ham en lille skov udenfor Athen, hvor hun vil træffe ham og hvor hun håber, at han vil gøre hende til vilje: vil han ikke det, vil hun erklære ham op i hans åbne øine, at han ikke er nogen mand.***) Hun vil følge ham som hans skygge.

---

*) Fletcher [Spalding, Hickson, Littledale].

**) Fletcher [Spalding, Hickson, Littledale].

***) Fletcher]Spalding, Hickson, Littledale].

***) Hos Boccaccio slipper han bort ved lægens hjælp, hos Chaucer omtales kun kendsgerningen, ikke midlerne. Her skaffes han bort af den simple pige, efter hendes sigende mod sin vilje, i modstrid med hans senere ytring til Theseus, at han »broke his prison«. — Hun siger, at hun vil skaffe ham file og føde, men synes at glemme sit løfte.

Act III. Sc. I. *)

Arcite meddeler, at Theseus og Hippolita er kommet fra hinanden i skoven.²³⁾

Han er glad over at være her og over, at Emilia er ham huld. Tænker på Palemon, der nu tror, han er i Theben; vidste denne, at han var her og kunde tale med Emilia, vilde han sikkert rase.

Palemon træder nu ud af en busk med lænker om hænderne. Han skælder Arcite ud for en forræder. Arcite vil berolige ham og opfordrer ham til at lade lidenskaben fare, han vil da være villig til at lade sagen afgøre ved sværdet.

»Palemon: Tør du?

Arcite: Kender du ikke mit mod?«

Palemon kender det, men når mænd bliver forrædere, kæmper de kun som bundne bjørne, nemlig hvis de tvinges^{23a)}. Hvis Arcite vil løse hans lænker, give ham noget at spise, derefter slås med ham og dræbe ham, vil Palemon prise hans tapperhed for de dødes skygger. Arcite lover at bringe føde, klæder, våben og pile. Palemon tvivler om, at en slig nobel optræden kan skjule forræderi, og de omfavner hinanden.²⁴⁾ — Jagten nærmer sig, og Palemon skjuler sig i sin busk, dog med den forsikring, at Emilia er hans elskede.

*) Shakespeare [Spalding, Hickson].

²³⁾ Denne Oplysning har absolut intet med stykket at gøre. Er blot en påvirkning af de elskendes omflakken i skoven. »Midsummer Night's Dream.«

^{23a)} Udtryk fra Macbeth (V. VII. 1): Macbeth omringet af fjender har intet valg; han må kæmpe som en bunden bjørn. — I den ubevæbnede Palemons mund er ordene meningsløst praleri, da Arcite kunde banke eller prygle ham, om han vilde.

²⁴⁾ Hele scenen, der atter minder om Brutus og (

Act III Sc. II. *)

Vogters Datter har vandret hele natten om i skoven uden at finde Palemon. Naar hun hører en ulv tude, frygter hun ikke for sig selv, kun for Palemon. Om hun råbte, vilde han måske svare; men hun kunde også kalde en ulv til. Hun begynder at føle vanvidet komme: Palemon er ædt af ulve, hendes fader skal hænges, hun selv må tigge, hvis hun nægter sin delagtighed, hvad hun da ikke vil. Hun har ikke spist eller sovet i to døgn. Hun frygter for, at hun skal blive vanvittig og da tage livet af sig.

Act III. Sc. III. **)

Arcite bringer file og mad; Palemon frygter, det er gift, men Arcite viser ham tilrette, og de sidder og taler venskabelig over maden om fordums dage, om svunden lykke, deres ungdoms venskab og deres kæresterier. Da sukker Arcite, og Palemon springer op i raseri. — Arcite går bort i to timer for at hente våben.

Act III. Sc. IV. ***)

Vogters Datter er blevet fuldstændig vanvittig; hendes tale er aldeles meningsløs. Hun ender med en sang.

tillægges Shakespeare; II. II., der svarer nøie dertil, tillægges Fletcher; hvorledes rimes det sammen?

En ungdommelig brander som ordspillet »cousin—cozener« er lånt fra Richard III. [IV. IV. 222.]

- *) Shakespeare [Hickson].
- Fletcher [Spalding, Dyce].
- Ikke Fletcher [Furnivall].
- Tvivlsomt [Skeat].

**) Fletcher [Spalding, Hickson, Littledale].

***) Fletcher [Spalding, Hickson, Littledale].

Act III. Sc. V. *)

Skolemester, Bønder, Piger og en Bavian.

Skolemesteren er leder og fører de andre til hoffet, hvor de skal optræde.²⁵⁾

Vogters datter kommer ind og synger en sang, Bønderne omringer hende og vil have løier med hende. Hun spår skolemesteren og fører dansen an.²⁶⁾

Jagtselskabet kommer. Alle de forrige forsvinder undtagen skolemesteren, der træder frem for Theseus som Prologus og holder en lang tale, hvorpå bønderne danser, Theseus belønner dem og går bort; Skolemester udtaler nu som Puck gode ønsker for hans hus.

Act III. Sc. VI. **)

Palemon venter på Arcite, tvivler på, han kommer og finder ham dog ædel. — Arcite bringer våben, som han siger, han har stjålet. De komplimenterer hinanden. Arcite hjælper Palemon rustningen på. Medens det står på, underholder de sig på det elskværdigste om duellen, som var det to skuespillere i påklædningsværelset. Palemon hjælper Arcite. Talen falder på fortids bedrifter, hvor de har overgået hinanden i tapperhed. De er omhyggelige for hinanden. Klemmer det? — Er det for tungt? — Sidder det godt? — Ingen sypige, der prøver kjole, kan gøre flere spørgs-

---

*) Fletcher [Spalding, Hickson, Littledale].

²⁵⁾ Scenen overflødig. Efterligning af Midsummer Nighth's Dream. Bottoms rolle overtaget af pedanten Holofernes fra »Love's Labour's Lost« — Selv Bottoms forsigtige advarsel om ikke at skræmme damerne går igen næsten ordret.

²⁶⁾ Vogters Datter bliver mere og mere et vrægebillede af Ofelia. Skulde Shakespeare have tilladt, at en sindsyg kvinde blev gjort til genstand for løier?

***) Fletcher [Spalding, Hickson, Littledale].

mål. De tager rørt afsked og kampen begynder. — Jagten nærmer sig. Arcite foreslår af omhu for Palemon, at udsætte kampen. Denne afviser det med foragt. De kæmper videre.

Theseus med følge optræder. Palemon åbenbarer sig i stolt overmod som den, der brød ud af fængslet og derfor bør straffes, samt anklager Arcite for forræderi, idet denne elsker Emilia, for hvilken brøde Palemon vilde straffe ham.

Arcite er ikke mindre høimodig: hvis det at elske er en brøde, er han skyldig til døden, o. s. v. — Theseus erklærer, at han har svoret, at de skal dø, og han må holde sin ed. — Palemon foreslår, at de begge skal dø samtidig, dog Arcite først, for at han kan være vis på, at denne ikke får Emilia. — Theseus går ind på forslaget og forbyder, at nogen beder for dem — hvorpå Hippolita og Emilia straks besværges ham om at lade dem slippe, og Perithous stemmer i med. Theseus vaktler. Emilia foreslår landsforvisning. Theseus indser det unyttige deri; de vil slås andetsteds²⁷⁾. Emilia mener, at de kan sværge, ikke at ville elske hende mere. — Med stolthed viser de to ynglinge et sådant forslag fra sig som dem uværdigt. — Theseus foreslår, at Emilia skal ægte én af dem, hvem hun vil, og den anden skal miste livet. — Vennerne finder forslaget udmærket. — Emilia kan ikke bestemme sig for nogen af dem. — Theseus beslutter da, at om en måned skal de komme tilbage hver med tre riddere; de skal

---

²⁷⁾ Hvad ulykke der kunde være deri, forklares ikke; man skulde synes, det var en nem måde at komme af med dem på. Det hele siges for at være ligeså interessant som Shakespeare, der lader Richard II. forvise Hereford og Norfolk og tage løfte af dem, om ikke at mødes i udlandet.

da kæmpe om hende; den, der seirer, skal ægte hende; den, der taber, skal med sine tre riddere lide døden. På dette vanvid går de ind. De er atter venner og omfavner hinanden.

Act IV. Sc. I. *)

Vogter og to venner rekapitulerer den sidste scenes indhold. Frieren spørger efter datteren, fortæller faderen at hun må være gal og beskriver en scene svarende til den af dronningen i Hamlet beskrevne Ophelias død ved bækken — kun med den forskel, at datteren bliver trukket levende op af vandet, og derefter bener af til byen. — Straks derefter optræder datteren, hun er fuldstændig forrykt, taler længe og meningsløst — »neither rhyme nor reason«.

Act IV. Sc. II. **)

Emilia alene med to portrætter, som hun holder op mod hinanden og sammenligner.²⁸⁾ Først er Arcite den himmelbårne, kække, mandige skønhed; han er den udvalgte, der overgår alle mænd, mens Palemon kun er en skygge af ham, ligeså ubetydelig indvendig som udvendig. — Pludselig skifter hun om. Palemon er den herlige, Arcite en skifting. — Medens det således løber rundt for hende, melder en herold, at ridderne er ankomne.

---

*) Fletcher [Spalding, Hickson].
Overflødig og meningsløs.

**) Fletcher [Spalding, Hickson, Littledale].

²⁸⁾ Hamlet, der holder faderens og onklens billeder op for dronningen.

Theseus med følge optræder. Han lader hende vide, at hun må elske en af dem. Hun vilde helst elske dem begge to. — Perithous giver en lang beskrivelse af de helte, der følger de to ynglinge.

Act IV. Sc. III *)

Vogter. Frier. Lægen.

Vogter beskriver kort Datterens underlige væsen for Lægen. I alt blander hun Palemons navn. — Hun kommer selv og snakker løs om helvede og om de straffe, der venter forførere der²⁹). De andre iagttager hende og Lægen erklærer, at hun er ikke gal, kun melankolsk. Hun synger og forsvinder³⁰). — Lægen forklarer, at det er kærlighed, hun lider af. Den sygdom kan helbredes ved, at den attråede genstand bliver hendes. Frier skal derfor forestille Palemon og få hende til at tro, at han er denne; Lægen vil så sørge for det videre fornødne³¹).

---

*) Shakespeare [Hickson, Littledale].
Fletcher [Spalding, Dyce].
Tvivlsomt [Skeat].

²⁹) Hun er ikke blevet forført.

³⁰) Sammenblanding af søvngængerscenen i Macbeth og Ophelia.

³¹) En lignende ægte Fletchersk tanke findes i »The Mad Lover«. En general, stor helt, kommer hjem som seirherre. Da han ser prinsessen bliver han straks forrykt og vrøvler forskrækkelig. Han vil sende hende sit hjerte for at vinde hende, og vil tvinge en læge til at skære det ud. Hans broder finder da på, at om man fik ham til at favne en anden i den tro, at det var prinsessen, vilde han helbredes. En skøge føres til ham. — I begge tilfælde synes kuren at mislykkes.

Act V. Sc. I. *)

Theseus opfordrer ynglingene til for en stund at glemme deres fjendskab og henvende sig til guderne. De to omfavner atter hinanden. — Palemon, der hidtil har været den mindst tiltalende af de to, forsikkrer, at han vilde udrive sit øie eller afhugge sin hånd, om noget af disse lemmer hadede Arcite, hvorimod denne siger, at han anstrænger sig for at glemme deres ven-skab. — Nu følger påkaldelsen af guderne. I dramaet optræder heltene ikke som hos Boccaccio og Chaucer alene, men med deres ledsagere.

Arcite påkalder Mars som den, der med blod hel-bræder den syge jord og frir den for overbefolkning.

Palemon bønfaller Venus og påviser sin fortjeneste af hendes sag: han har aldrig været uren i sin mund; han har ikke røbet nogen hemmelighed, for der er ingen, der har betrot ham nogen [! sic.]; han har aldrig forført en anden mands kone; han har ikke læst ånd-rige lapses smædeskriverier; tilsidst fortæller han Venus en lang historie om en gammel mand, der ægtede en ung kvinde og avlede en søn med hende — hvilket han, Palemon, tror ikke er umuligt³²). Af alle disse grunde håber han at seire, og Venus svarer ham til hans tilfredshed.

Emilia, fulgt af terner, knæler for Diana og skil-drer hende sin nød, og beder gudinden om den, der elsker hende høiest. Et rosentræ med én rose skyder op af jorden; da rosen bliver hængende, opfatter hun det som et tegn på, at hun ikke skal giftes; da falder

*) Shakespeare [Spalding, Hickson etc.]
Linie 1—17 Fletcher [Skeat, Littledale].

32) Det skal være Shakespeare, der lader sin helt påkalde guderne med sligt!

den og hun ser deri et varsel om, at hun skal giftes med en af dem. Hvem?

Act V. Sc. II. *)

Datter er blevet overbevist om, at Frieren er Palemon. Hun er dog ikke blevet mere fornuftig for det. Lægen råder Frier til at sove hos hende. Vogter holder på, at det skal være i al ærbarhed. Lægen bryder sig mindre om ærbarheden end om hendes helbredelse; når hun bliver rask, kan hun selv bestemme sig med hensyn til sin ærbarhed. Vogter takker for rådet. Frier og datter bliver hurtig enige.

Act V. Sc. III. **)

Theseus med følge går til turneringen. Emilia nægter at gå længere, hun vil ikke kunne udholde at se kampen mellem de to. De andre lader hende alene.

Nu kommer en scene, der roses meget; man skal gå til den græske tragedie for at finde magen; mindre kan ikke gøre det, finder Hickson. Medens kampen finder sted udenfor, så den kan høres men ikke ses, dvæler hun ved tanken om de to. Atter veier hun deres egenskaber og finder dem lige værdifulde³³⁾. Der kommer melding, at Palemon har seiret. Hun hører det med glæde. Palemon er dog den bedste; hun har båret hans billede på venstre side, nærmest hjertet: et tilfælde, men et varsel. — Nu kommer der bud, at kampen står lige, og de synes atter lige fortræffelige;

---

*) Fletcher [Spalding, Hickson].

**) Shakespeare [Spalding, Hickson etc.]

³³⁾ Det er monologen fra IV. II.: her tillægges den Shakespeare, hist Fletcher.

deres egenskaber burde være én mands, men ingen kvinde var værdig et sådant vidunder³⁴).

Til sidst kommer der bud, at Arcite er den seirende; hun indser straks, at han er den rette; det kan da enhver se med et halvt øie (half sights). Hun havde på fornemmelsen, at Palemon vilde tabe, men hun kunde ikke give nogen grund. — Stakkels Palemon!

Theseus kommer med seirherren Arcite, lægger dennes og Emilies hænder sammen. Han priser Palemon i høie toner, dog er Arcite bedre. De sammenlignes med to nattergale, der synger omkap; til sidst lod himlen den ene vinde en kneben seir. Arcite skal glad bære kransen; Palemon må pænt finde sig i at lide døden, hvilket damerne finder noget hårdt, uden dog at protestere. Såmeget mærkeligere er det, at de ikke beder Theseus om nåde her, da de synes ellers altid at få deres villie.

Act V, Sc. IV. *)

Palemon og hans venner føres lænkede ind. Palemon trøster dem med, at døden har sine fordele: ved deres død vækker de andres medynk samt gode ønsker om, at de kunde leve længer; når de dør unge, undgår de alderdomssvaghed og mange lidelser; de kommer rene og skyldfri til guderne³⁵). Ridderne er stolte

34) Hos Chaucer er det en vis blyhed, der bringer Emilia til at frygte en mand, under hvis herredømme hun nødig vil ind. Denne Emilia er både kritisk og giftelysten, kan blot ikke bestemme sig; som Byrons Donna Inez vilde hun foretrække to mænd for én.

*) Shakespeare og Fletcher [Spalding, Hickson, Littledale, Swinburne].

35) Hvad om de thebanske kærestier?

over deres skæbne. Før Palemon, der som den fornemste har den forret at dø først, lægger hovedet på blokken, forhører han sig hos Vogter om dennes datter, og forærer ham en pung til hendes medgift³⁶). De andre gør det samme; anden ridder spørger dog for en sikkerheds skyld, om hun er mø, hvad Palemon bekræfter, skønt der kunde være delte meninger om det. — Palemon lægger nu hovedet på blokken; da kommer Perithous løbende og byder, at der skal holdes inde. Arcite er styrtet med en hest, Emilia har givet ham; han er døende, men ønsker at tale med Palemon.

Arcite bæres ind, fulgt af Theseus, Hippolita og Emilia. Palemon griber vennens hånd; Arcite får netop tid til at overdrage ham Emilia, erklære, at han har været falsk — i hvilken henseende siges ikke — men at han ingen forræder er, hvorpå han dør. Emilia lukker hans øine.

Theseus taler om verdens omskiftelighed: Arcite op — Palemon ned, Palemon op — Arcite ned. Da Arcite havde overdraget sin ret til Palemon, der egentlig havde retten som den, der havde set hende først, skal hun være hans. — Emilia siger hverken ja eller nei.

Brylluppet bliver bestemt til at holdes om to dage³⁸).

---

³⁶) I hele stykket er Palemon og Datteren ikke optrådt sammen en eneste gang; det er første gang, han nævner hendes navn. — Ikke Shakespeares teknik.

³⁸) Hos Boccaccio er der en ubestemt sørgetid, hos Chaucer hengår der flere år.

Epilogen nævner forfatterne som skoledrenge, der står frem og med »grusom« angst ser hen til dommerne: går det dem godt, lover de mangt et nyt og bedre drama end dette.

Det foreliggende dramas analyse må allerede bringe troen på Shakespeares forfatterskab til at vakle. Vil man yderligere undersøge og sammenholde de to digteres arbejdsmåde, deres teknik i henseende til et dramas bygning, karakterernes udvikling og sceniske virkemidler, vil man iagttage en så stor forskel, at det skulde synes let at holde deres arbejder ude fra hinanden, hvis man da ikke går ud fra den fuldstændig uholdbare forudsætning, at den ældre digter på sin berømmelses højdepunkt skulde have underordnet sig en yngre rivals metode, skulde have efterlignet og gentaget sig selv uden held. Ti den måde, hvorpå stykket er bygget, er forskellig fra Shakespeares fremgangsmåde.

Her er først det træk, at stykket omfatter to handlinger, et træk fælles for hele dramaet af den Shakespeareske skole. Men disse to handlinger har intet med hinanden at gøre. Lad som hos Boccaccio lægen være behjælpelig med Palemons flugt, og den del, der angår Vogterens Datter — $\frac{2}{5}$ af stykket — falder bort. — Hvorledes er Shakespeares teknik? Hos ham findes ofte indtil tre handlinger i samme stykke, men de slynges ind i hinanden, så den ene ikke kan skilles fra den anden, uden at hele stykket lider. Det ses f. eks. ved Garricks behandling af »Taming of the Shrew«: scenerne mellem Petruchio og Katharina er skilt fra det øvrige, og en støiende farce uden andet øiemed end grove løier, blev resultatet. — »Merchant« har tre handlinger, hver med sin gruppe af personer: Shylock

og Antonio, Portia og Bassanio, Lorenzo og Jessica; men således er de forenede, støtter de hinanden, at det ikke er mulig at skille dem; jødens attrå efter hævn skærpes, men berettiges også ved, at en kristen løber bort med hans datter og hans dukater. — I »Lear« atter tre grupper af personer, hver med sin historie, men så nøie forbundne, at ikke engang tanken formår at sondre dem. — Selv et så løst væv som «Midsummer Night's Dream» har denne egenhed: tre forskellige verdner snart omkredser, snart slynger sig ind i hinanden; selv personernes gerninger har en indre sammenhæng: Theseus' faste forbindelse slutter som en ramme udenom menneskenes ustadige kærlighed, der i blinde skifter genstand, om Titanias elskov for Bottom, om Thisbes tragedie. — »Henry IV« rummer to verdner; skil dem ad og selve tanken, der ligger til grund for værket, forholdet mellem fader og søn, forsvinder; men man kan slet ikke skille Falstaff og prinsen; denne følger hin til Eastcheap til løier og svir, hin følger denne til hoffet og i krig; de skilles først, da de må skilles.

Anderledes i Fletchers »King and no King«, hvor Bessus, Falstaffs karikatur, og hans kumpaner helt holdes udenfor hovedhandlingen: Bessus praler, er feig, får prygl og spark, viser sig nu og da med sine ledsagere uden at tjene til relief for nogen eller have nogen indflydelse på stykkets gang.

Et andet træk ved »T. N. K.« er, at man kan bortskære hele scener uden at gøre stykket mindre forståeligt. Hele første akt, brudetoget, dronningernes klage, vennernes første optræden med klagerne over Thebens forfald kan udelades; der kan begyndes med ynglingenes tilfangetagelse, uden at forståelsen lider. Sammenhængen mellem optrinene er ikke nødvendig; det ene forudsætter eller kræver ikke det andet; hver

scene begynder på bar bund. Det gælder om at få såmange overraskelser hobet sammen som mulig. Ved at tilskuerne hurtig ledes fra én mærkelig begivenhed til en anden endnu mærkeligere, skal opmærksomheden bortledes fra modsigelserne mellem dem. Derfor er det ikke mulig — ikke engang med Chaucers fortælling i erindring — at ane fra begyndelsen, hvorledes stykket vil ende.

Hvorledes bærer Shakespeare sig ad? I første akt anslås tonen, der skal følges. Handlingen indeholder kun få overraskelser, ofte indeholder den overhovedet kun lidet. Et tabt lommeterklæde, et skibs forlis fører strengt følgerigtig til navnløs kvide, til grusomhed, sorg og død. Man forudser fra begyndelsen, hvorledes det må ende: At Lear, efterat have begået den dårskab at skille sig ved sin magt, vil komme til at flakke hjemløs omkring og tilsidst søge ly hos den datter, han forbandede, er indlysende fra først af. — Fra begyndelsen er alt lagt tilrette for Othellos og Desdemonas endeligt, således som det kommer: at det må komme fra Jago, ved vi fra dennes optræden udenfor Brabantios hus; at det må komme gennem skinsyge, føler vi i faderens råb efter Othello, da denne forlader retssalen. — Eller Macbeth: selve indledningen, mødet med heksene, der besegler Macbeths skæbne, eller det første møde mellem Duncan og Macbeth: denne kommer frem i det øieblik, da kongen om en anden siger:

There's no art

To find the mind's construction in the eye.»

(Macb. I. IV 12)

Det siges om en anden, men det er rettet mod Macbeth. — Ikke et eneste sådant træk findes i »T. N. K.»

Hos Shakespeare ledes vi skridt for skridt frem, han forklarer, motiverer, appellerer til vor fornuft. Fletcher forklarer aldrig; han søger at døve vor for-

nuft ved stærke effekter. Derfor fører han Palemon til retterstedet, øksen er rede til at falde, da der pludselig holdes inde — alt uden grund. — Shakespeare går ikke af veien for stærke effekter; men han bruger dem: den stærkeste er den scene, hvor Glosters øine udrides; fordømt af Schiller og Coleridge er den fuldt berettiget; digteren vil vise os den tids grumhed; han selv tror ikke på en fjern guldalder; han tror, at fortiden var grusom og blødtørstig og hævnlysten; så skildrer han den sådan; en slig scene kunde ikke forekomme i Hamlet; der råder gift og snigmord; det er Mary Stuarts tid. — Tag en anden stærk effekt: scenen, hvor Hubert vil brænde Arthurs øine ud, (King John IV. 1). Det glødende jern er rede, prinsens skælver, og tilskuerne, selv når man ved, hvad der kommer, bæver ved tanken om det frygtelige øieblik; Arthurs bønner rører Hubert, hans øine skånes; men hans frygt bringer ham til at flygte, han dræbes i springet fra volden og det bliver kongens ulykke. Hjul griber ind i hjul.

I »T. N. K.« er der skildringer af personer, som vi ikke får at se og som ikke står i nogen forbindelse med handlingen; der er beretninger om begivenheder, som ingen indflydelse får. Først alt hvad der ligger forud for handlingens begyndelse; men desuden ting som skildringen af Theseus' og Perithous venskab, af Emilias og Flavinas venskab, beskrivelsen af de riddere, der følger ynglingene, af den olding, der har giftet sig med en ung pige. — Hvorledes stiller Shakespeare sig i slige tilfælde? Han har mange skildringer, mange beskrivelser; men alle har de et mål. Den berømteste af dem alle er vel den, hvor Othello for rådet skildrer, hvorledes han vandt Desdemona; den korte beretning er i sig selv et skuespil, et bevæget dramatisk optrin; lig ses det deraf, at det optrin, der slet ikke fore-

går; har givet anledning til det mest bekendte maleri efter Shakespeareske situationer. — Tag et andet eksempel: Hotspurs skildring af den flødeskæg, der bringer ham kongens ordre på valpladsen; det er ikke det ypperlige billede, der her mest slår os; det er det, at denne ubetydelighed, at lapsen bringer ham ordren, under påvirkning af kongens bebreidelser, i hans for logik og fornuft fuldstændig uimodtagelige sind, vokser til en fornærmelse, og at han på kvindelig vis udenom denne grupperer en række andre ligeså intetsigende formentlige tilsidesættelser, der alle svulmer op og bliver et net, hvori hans tanker spindes ind, så han ikke kan bryde det, men snubler og går tilgrunde. — Sligt findes ikke i »T. N. K.«.

Selve stykkets rent ydre bygning er Fletchersk, dannet som det er af overraskelser, umotiverede omslag og effekter: Theseus forlader på veien til brudekamlen sin brud for at hjælpe nogen, han ikke kender — fuldstændig Don Quichottesk —; vennerne vil forlade Theben på grund af onklens ryggesløshed; straks efter går de i kamp for ham; de fanges; deres fængsel er dem et paradis, fordi de eier hinanden; de ser Emilia; straks elsker de begge uden håb; i samme nu fris den ene af fængslet; den anden bryder ud; de mødes; de anklager hinanden, vil slås og hjælper hinanden med udrustningen; deres samtale består af skænderi og opkog af ungdomshistorier, uden overgang fra det ene til det andet; der er en henrettelsesscene, der ingenting fører til og som ingen tager for alvor.

I ethvert af Fletchers dramer træffes den samme ophoben af overraskelser og urimeligheder. Et enkelt vil være tilstrækkelig at analysere: I »The Loyal Subject« afskediger hertugen af Moskov sin faders tro, heltmodige general, Arcas, for nogle ord, denne har ladet falde mange år før. Ikke såsnart er det gjort,

før Tartarerne falder ind i riget; der går straks bud til Arcas, der kommer; hertugen beder om forladelse — alt i første akt.

Da generalen kommer hjem med seir, finder han dårlig velkomst; den, der en kort tid var i hans sted, men som ved fjendens komme gik iseng, har bagtalt ham. Senere tager hertugen ud til Arcas, der atter er forvist til sit landgods. Han vises omkring af eieren. Tilsidst kommer de til et værelse, som Arcas ikke vil åbne. Han tvinges dertil. Det indeholder en stor skat, som hertugens fader har samlet og betrot Arcas til opbevaring indtil det øieblik, da sønnen har ødet alt. Denne tager skatten, som vi hverken før eller senere hører mere til. (II. akt.)

Til hoffet ankom en ung pige, Alinda. Hun kom i prinsessens tjeneste. Hertugen efterstræber hende. Han har desuden befalet, at Arcas' to uskyldige døttre skal komme ind til hoffet. Ledsaget af deres broder, der præsenterer dem som to quasi-skøger, kommer de. De træffer Alinda; denne indvir dem i hoffets usædelighed og opfordrer dem til at efterligne, hvad de ser; Alinda går efter at have givet hver af dem en seddel, i hvilken de opfordres til at bevare deres sædelige renhed. (III. akt.)

Prinsessen bebrejder Alinda dennes forhold til hertugen. — Hertugen møder Arcas to døttre. Han søger at dåre dem. Den ene går ind på at blive hans elskerinde, skifter straks om og skælder ham ud for hans lavhed; det samme gentager sig med den anden. Hertugen giver gode ord og trygler, hvorpå den første, Honoria, kysser ham hæftig: når han beder, kan han få alt; han er en herlig fyrste o. s. v. — Alinda viser sig nu og giver hertugen hans ring tilbage, skønt han sværger, at han kun elsker hende. — Både hun og de to søstre forlader ham i harme. — Arcas er kommet

til hoffet. Han advares af sin søn. Ved en fest for ham iføres han en ny kjortel — en Nessusskjorte. Han er ved at brænde op. Det er hans straf, fordi han, efterat have nedlagt sine våben i templet, tog dem op igen — uagtet han frelste landet derved. Dermed er Nessus-skjorten »or søgunni«. — Nu kommer det ud, at hertugen kun vilde prøve sin general og sin minister, skurken i stykket. Da meldes det, at Arcas er lagt på pinebænk, der er oprør, hans søn bryder ind i slottet, hertugen flygter, Arcas befris og hylder hertugen, der lover ham sin bevågenhed. (IV. akt.)

Alinda, der er jaget bort af prinsessen, kommer igen i mandsklæder, som sin broder. Prinsessen, som bebrejder sig at have sendt hende ud i verden, forelsker sig straks i ynglingen, som går. — Oprør bryder ud under Arcas søns anførsel; alle sværger ikke at give køb, seire eller falde — selv om Arcas skulde misbillige deres handling og gå imod dem; Arcas går imod dem og de beder om pardon, straks og uden kamp. — Arcas vil, at sønnen skal dø for sit forræderi. I samme nu får han tilgivelse. Alinda viser sig at være Arcas' søn og ægter prinsessen, hertugen ægter Honoria og Arcas' broder, der også har været forklædt, tager hans anden datter. — Om kærlighed har der ikke været tale mellem dem.

Således ser alle Fletchers værker ud. Overraskelse følger overraskelse; tilskuerne aner intet om at personerne er forklædt; som hos Molière åbenbares det først, når knuden skal løses; overraskelsen er lige så stor for tilskuerne som for de agerende. Fiffet er brugt ofte, kun én gang med afgjort held — i Ben Jonsons »Silent Woman«. — Shakespeare tager tilskuerne i sin fortrolighed; vi er aldrig i tvivl om, at en forklædt kvinde er en kvinde; derfor er det ingen overraskelse, når hun skifter dragt.

Fletcher søger at forbløffe, Shakespeare aldrig. Ligeså umotiverede overgange er i handlingen, ligeså uforklarede er de i personernes karakter. Disse forandrer sig uophørlig i samme scene; de springer fra had til kærlighed, og tilbage igen, fra slavisk ydmyghed til bramarbaserende trods. Katastroferne fremkaldes ikke ved et sårbart sted i de optrædendes karakter, der angribes, ikke ved den svageres kamp mod den stærkere, men tilfældig, mekanisk: Arcite har vundet seirens løn, da styrter hesten med ham; slikt er ikke tragisk, kun Fletchersk.

Shakespeare tager ikke sin tilflugt til overraskelser eller rent ydre midler for at hidkalde katastrofen. Denne udvikler sig følgerigtig af bestemt konstruerede menneskesjæles sammenstød under givne omstændigheder. Forudsætningernes rigtighed kan der tvistes om; men disse givne er konklusionen altid rigtig. Karaktererne forvandler sig under handlingens fremskriden, men ikke pludselig, og der gøres nøie rede for forvandlingens historie: i virkeligheden bliver karakterens grund den samme, kun de følger, den fremkalder ved at modtage et stød i en bestemt retning, bliver anderledes, end de under andre omstændigheder vilde være blevne; karakteren udvikler sig. Dog er det kun mandens karakter der udvikles, kvindens er konstant; hendes står i høihed, renhed og styrke over mandens, men den er ikke som hans perfektibel. I de fleste tilfælde er det let at se: Juliet har overtaget over Romeo som Rosalind over Orlando, som Anne Page over Fenton o. s. v. Men i to kvindefigurer, den svageste og den vildeste, Shakespeare har skabt, er det måske noget vanskeligere at se, og dog er det også her tilfældet. Ofelia er fuldt så hjælpeløs før vanvidet som efter; hun trænger til støtte, til at klynge sig op ad andre; da støtterne tages bort, faderen dør,

elskeren mistes og broderen er borte, synker hun sammen. Lady Macbeth har ét mål, kongekronen; men på kvindeviis har hun ikke set længer, ikke hvad der var bagved; da hun har kronen, er hendes udvikling forbi; hun tager ikke del i rædselsgerningerne; hun går ikke videre som manden; han har fået stødet fremad, hun bliver, forfærdes; hun har karakterstyrke; om dagen kan hun holde ørene stive, men om natten overmandes hun. — Dertil og ikke videre, står skrevet over enhver af Shakespeares kvinder.

Mændenes karakter udvikles, uden dog at skifte natur, fra først til sidst; men der gøres rede for udviklingen. Lear lærer intet af sin ulykke; han handler i virkeligheden ligeså ufornuftig først som sidst; han velsigner den, han forbandede, og forbander dem, han velsignede; nu som før er han den, der aldrig har lært at beherske sig, fordi alt bøiede sig for hans utålelige tyranni; såsnart han møder modstand, raser han; uden at ane det, har han alle sine dage været en feig hus-tyran, af den slags, der kuer deres familie, men er afholdt og anset af andre, så længe de har magt; tidligere kunde han rydde modstanden bort; nu har han hverken magt eller midler; så går han tilgrunde.

Antonio, den kongelige købmand eier en ro, erhvervet ved bevidstheden om sin høie stilling; han er født til den store formue; der er en vis blaseret ligegyldighed over ham; hans liv, hans rigdom er ham hverken en glæde eller en byrde; begge dele står til hans venners tjeneste; ofret koster ham så lidet; da ulykken kommer, bringes han ikke ud af sin ro; han, der har forhånet Shylock, beder ham én gang om nåde; men han trygler ikke, nedværdiger sig ikke; i triumfens time lader han de andre hovere, som de i ulykkens skreg op; selv er han rolig. — Hans modpart Shylock er en nervøs arbejdsbi, der, skønt det kogte i ham,

har tålt forhånelser for at samle dukater og bygge en lun rede for sin Lea og hendes efterladte datter; han ved, hvad begge dele er værd, ti han har kæmpet for dem; da de bliver ham berøvet, får den febrilske købmands tanker en ny retning; de hensyn han har behøvet at tage, gælder ikke mere, og han sprænger alle bånd.

Macbeth er grusom, men han er ærlig, fordi han aldrig er bleven fristet; da fristelsen kommer er ærligheden forbi; han var grusom før som efter kongens mord; forskellen er blot den, at før anvendtes grusomheden i hans konges tjeneste, siden blev den et ondt redskab til at bevare en ved snigmord ranet magt. — Selv hos Romeo er der intet pludseligt omslag; han har elsket Rosaline: han sværmer og drømmer om hende, der forsmår ham; hans hele væsen er fyldt af erotik; derfor er han modtagelig for den stærke følelse, da han træffer en endnu deiligere kvinde. — Skér der bratte omslag, er de motiverede: scenen mellem Brutus og Cassius, der har tjent til forbillede for Arcite og Palemon, er et bevis: det begynder med gensidige blide bebrejdelser, det ene ord tager det andet, efterhånden vokser det til et skænderi i stor stil; Brutus, der eier en god portion af den selvretfærdighed, som gør det umulig at se ens egne feil, er i forvisning om sin ubestikkelige hæderlighed den overlegne og roligere; ved omtalen af Portias død smelter Cassius og stormen lægger sig. Der er en stigen og dalen i samtalen, der ender, da den halvgale digter træder ind; en fremmed må ikke være vidne til et sådant ordskifte. Der rummes en verden af tanker der bagved. — Sammenlign heltene i »T. N. K.« hermed: de skændes og komplimenterer hinanden i samme åndedræt, de slås og pynter hinanden, de overbyder hinanden i ædelhed og anklager

hinanden for Theseus — og de skulde være skabt af samme digter!

Kunde der endnu være en mulighed for, at Shakespeare, tiltrods for den forskel, der er mellem »T. N. K.« og hans egne stykker, og den slægtlighed, der er mellem det og Fletchers øvrige arbejder, kunde have nogen nævneværdig del deri — ti en korrekturlæsning, selv om jeg ikke tror på en sådan, tør jeg selvfølgelig ikke benægte — må der dog altid for dem, der hævder hans større eller mindre medarbejderskab, blive én sten tilbage, over hvilken de må snuble: de to digteres grundforskellige syn på forholdet mellem mand og kvinde.

Der er et nøjagtigt sidestykke dertil i den, den engelske så stærkt påvirkende italienske litteratur: Dantes og Boccaccios opfattelse af kvinden. Dante hylder i Beatrice kvinden som den rene, den ophøiede skabning, der står over manden, hvis opgave er at lutre mandens tanke, at retlede ham, at føre ham opad; besiddelsen af hende var vel en lykke, men samlivets glæde bestod i mere end favntag. Sådan er den kvinde, han benyttede til skjul for sin unge kærlighed, [Vita Nuova V.—VI.], sådan er den unge kvinde, der dør [ibid. VIII.] og sådan den, hos hvem han efter Beatrices død søgte trøst [ibid. XXVI.], og for hvis skyld han nær var blevet den elskedes minde utro. Først og fremmest var Beatrice sådan; hun var gift og dog var hun ren; ti hun var en afglans af Guds helige moder, den velsignede himmeldronning, der var moder og jomfru tillige. — Hos Boccaccio derimod underlægges kvinden altid manden; hun er kun et redskab til at tilfredsstille mandens sanselige begær; hos ham er tanken aldrig rettet på samliv, kun på samleie.

Så højt som Dante står over Boccaccio i sin opfattelse af kvinden, så høit står Shakespeare over Fletcher. Shakespeare stod ene i sin tid med sin opfattelse af kvinden som den, der har ret til selv at råde over sin sjæl og sit legem. Om forholdet mellem mand og kvinde kredsede hans tanker uophørlig. Det er for ham det store problem, som han varierer i det uendelige. Han tror på den stærke sanselighed, på lidenskaben som den magt, der sprænger alle bånd og rydder alle hindringer af veien, eller også bringer dem, der ere betagne af den, til at gå under i kampen. Men én ting står for ham urokkelig fast: manden kan være ustadig, utro, vende sin hu andensteds hen; kvinden føler sig kun tiltrukket af én bestemt mand; om han er god eller slet, hende værdig eller uværdig, er ligegyldig; med en naturnødvendighed, over hvilken hun ikke er herre, drives hun henimod ham; tiltrækkes af ham; hun sætter alt tilside for at erobre ham, holde ham fast, vinde ham tilbage. — Proteus, den ustadige, falske, sviger Julia for Silvia; Julia følger ham og vinder ham tilsidst tilbage, medens Silvia afviser hans tilnærmelser; hendes hjerte er vendt mod Valentine; hun tager måske ikke sin død over, om hun ikke får ham, men hans rivals erklæring krænker hende. (Two Gentlemen). — Helena elsker Bertram; hans moder ønsker partiet; han selv stritter imod; hun følger ham til hoffet; her helbreder hun kongen; som løn beder hun om Bertrams hånd; ked af hendes påtrængenhed forlader han landet; hun opgiver ikke sit mål; for at blive hans hustru nedværdiger hun sig til at blive hans formodede frille. [All's well]. — Selv den egensindige Katharina, der ikke vil vide af nogen mand, bøies ind under Petruchio, så hendes hjerte bliver hans: det er den unge digters

egne tanker om forholdet mellem mand og kvinde, der er moralen af Katharinas slutningsreplik:

»Thy husband is thy lord, thy life, thy keeper,

Thy head, thy sovereign. — — —

— — — craves no other tribute at thy hands

But love, fair looks and true obedience.

— — —

And place your hands below your husbands foot.*

(Taming of the Shrew.)

Endog i »Midsummer Nighth's Dream«, hvor alle skikkelserne er som drømmebilleder, tågede og udviskede, findes det samme. De to kvinder har kastet deres hjerter på hver sin mand, og selv under kogleriet i skoven bevarer de deres kærlighed urokket; mændenes attrå bevæger sig fra en til en anden.

Som digteren modnes høines hans syn på kvinden, men grundtanken bliver den samme i de forskellige forhold. — Elskoven slår straks ned i Juliet som i Romeo; hun har ikke elsket før, det har han; hendes lidenskab bringer hende til at give sig hen uden at tænke på, at hun begår en brøde; den ene mand ofrer hun alt, hele den øvrige verden er hende ligegyldig; hun veier ikke Romeos og Paris' egenskaber; hun foretrækker døden for Paris. — I små borgerlige forhold gentager det samme sig; se den yndige unge pige i »Merry Wives«; en lille ubetydelig borgermandsdatter, der går stille og ubemærket omkring, beskeden og ydmyg til daglig i hjemmet; dog trodser hun sin buldrende fader og ægter mod dennes vilie den unge Fenton, der er ligesålidt romantisk som hun, men som netop ved sin unge kærlighed får et glimt af poesi over sig.

Shakespeare tror ikke på afholdenhed som noget rosværdigt.

Portia, hvis vilie er bunden, som lader alle de uheldige friere gå bort, uden at skænke dem en alvorlig tanke, skælver af frygt for at Bassanio skal vælge forkert. Da han har vundet hende, giver hun en prøve på forsagelse ved at opsætte brylluppet; skal Antonio frelses, er der ingen tid at spille med forberedelser til festen; hendes kærlighed er ikke som Juliets en lidenskabelig rus, der fordrer øieblikkelig tilfredsstillelse; og hun ved jo, at der ingen fare er; han kommer igen. — Derimod sætter Jessica, en Juliet uden intelligens, sig ud over alle hensyn, løber bort med den letsindige Lorenzo, kaster sin faders surt erhvervede guld ud af vinduet for den elskedes skyld, uden anden tanke end sin kærligheds lykke. (Merchant). — For Ofelia er Hamlet indbegrebet af alt udmærket; hendes unge hjerte higer mod hans, hendes fine sjæl lider under hans sarkasmer, men vender sig ikke fra ham derfor; først da han ved et tilfælde har dræbt hendes fader, så hun ikke kan blive hans, går hendes lille forstand af sine hængsler og svaier hid og did; men elskov er dét, der endnu bevæger hendes ubeherskede tanker. — Rosalind, så fortryllende, så fin, så let, så kvindelig og klog. Hendes vid er natur, hendes livlighed er overstrømmende, hendes latter klunger i skoven, og dog blinker der en tåre i øiet. I al hendes tale er blandet en blid vemod i den lette spøg. Hun, den vittige, overlegne kvinde, leger med sin unge elskede, der er legemlig udviklet, men åndelig endnu barn, som søger ensomhed og rødmer ved tanken om sin første kærlighed; og dog bæver hendes hjerte af frygt for at miste ham; ti hun ved, at mændene er ustadige, som Mai når de frir, som December efter brylluppet. Hendes attrå er til denne mand, for ved ham og kun ved ham at blive moder. As you like it). — Den uværdige statholder Angelo,

der efterstræber Isabella, som med afsky vender sig fra ham, har forladt og glemt sin elskede, Marianna, med hvem han har avlet et barn; trods hans grusomhed, utroskab og hykleri hænger hun dog bestandig ved ham. (*Measure for Measure*). — Desdemona, den fornemme unge dame, hvis hjerte forblev koldt overfor den venetianske ungdoms élite, underkaster sig den plumpe kriger, der endog ved sin hudfarve skulde antages at indgyde hende modbydelighed. Hun klynger sig til ham og er ham tro og underdanig til sit sidste øieblik, hvor hun endog søger at frelse ham, efter at han har myrdet hende. (*Othello*). — Cordelia, om hvis kærlighed vi synes at vide så lidt, viser os et øieblik sin følelses magt. Under forhandlingen mellem Lear og Burgund angående hendes medgift forholder hun sig fuldstændig tavs; da så Burgund afslår at ægte hende uden medgift, og Lear vender sig til Frankrig, må hun, der for at skaffe sig en tredjedel af riget og faderens velsignelse, ikke kunde tvinge sig til at tale, som med et skuldertræk lod Burgund fare, rense sig overfor Frankrig; ti mod ham står hendes hu, hans hustru ønsker hun at blive. — Imogen, den skønneste, reneste, mest lydefri, høiest elskende og dybest kvindelige af alle digterens herlige, stolte og modige kvinder, lever kun for sin kærlighed. Det er en rolig flamme, ingen hurtig opblussende glød. Hun og Leonatus er opvoksede sammen, og deres kærlighed er vokset med dem. Ingen lidenskabelig rus, men et ømt hengivenhedsforhold binder dem. Trygge på hinandens troskab skilles de Han, bedraget af en fremmed, tror, at hun bedrager ham; han kan rive sin kærlighed ud af sit hjerte; det kan hun ikke; trods alt, hvad hun må lide, slipper hun ham ikke. (*Cymbeline*). — Hermione den forurettede hustru, som mistænkes for utroskab, som skal dræbes, som holdes skjult i tyve år og som da med

ydmighed og kærlighed kaster sig for sin husbonds fødder, er en anden af Shakespeares gifte kvinder. (Winter's Tale.) — Og i det drama, der tillægges Shakespeare og Fletcher, »Henry VIII.«, findes en kvindeskikkelse, så strålende ren og ophøiet skøn, som kun Shakespeare kunde skabe den. Den helgenglorie, der lægges om Katharinas hoved, skriver sig fra hendes troskab, kærlighed og ydmighed mod den mand, der forstøder hende, han, der som hendes børns fader dog er hendes eneste elskede. — En ikke længer ung kvinde, der har født flere børn, bevarer i Shakespeares øine sin hele sædelige renhed, i Fletchers aldrig.

Og nu skulde denne Emilia, i hvem der ikke findes sanselighed, som råber på en kyskhed, hvormed hun mener afholdenhed — en tanke fremmed for Shakespeare — som uden at blive spurgt eller protestere lader sig overdrage først til en, så til en anden — hvad Shakespeare aldrig gør med sine kvinder, se Juliet og Imogen — som er villig til at ægte den ene eller den anden, som afveier deres mer eller mindre gode egenskaber, som under kampen er villig til at tage først Palemon, så Arcite, som kysser den døende Arcite for i næste øieblik at lade sig klappe sammen med hans rival — hun skulde være skabt af Shakespeare!

Findes der ikke i Beaumont og Fletchers produktion en del sidestykker til hende? Er ikke netop deres opfattelse af forholdet mellem mand og kvinde grundforskellig fra hans? Han hylder den glødende friske sanselighed som det herligste på jorden; de bæres aldrig oppe af nogen lidenskab; det, deres tanker dreier sig om, er enten liderlighed eller unaturlig afholdenhed, som de priser under navn af kyskhed. Aldrig kunde Shakespeare blot antyde hos sin heltinde elskov til en anden kvinde. (T. N. K. I. v.)

Det, der er pikant, naturstridigt i elskovsforhold, er Fletchers yndlingstema.

I »Thierry og Theodoret« giver den onde moder sin søn en elskovsdrik, der berøver ham kønsdriften. Efter brudenatten raser han over at have mistet sin manddom, hvorimod bruden stadig klynger sig til ham; hun savner intet; hun er fornøjet med ham, som han er. — I »Honest Man's Fortune« åbenbarer Lamira sig i femte akt som den, der elsker Montagne, som tidligere var rig, men nu er hendes tjener; han har lige erklæret sin kærlighed for Lamiras tjenestepige; de har kysset og klappet hinanden og udmalet deres fremtidslykke; Lamira har i fire akter været anset for at have vit sig til vestalinde, hvorfor Montagnes og tilskuernes overraskelse er lige stor, da de hører om hendes kærlighed. Stykket ender så med, at de to får hinanden; tjenestepigen får ingen.

Evadne har været kongens frille; for visse årsagers skyld må hun giftes; hvorfor kongen ikke selv ægter hende, får vi ikke at vide; hun bliver overdraget til hans trones bedste støtte, Amintor, der er trolovet med Aspasia, med hvem han bryder. Stykket begynder bryllupsaftnen; da de unge bliver alene, nægter bruden ægteskabspligtens opfyldelse; hun har lovet kongen at være ham tro, ikke at hengive sig til sin mand, kun til sin elsker. Senere bliver hun i en håndevending omvendt af sin broder; hun indser det rædselsfulde i sin gerning, dræber kongen, kommer med de endnu blodige hænder og attrår at favnes af sin husbond; denne vakler et øieblik; mens han vender ryggen til, dræber hun sig; skønt han endnu elsker Aspasia, med hvem han netop har kæmpet i mandsklæder, fortryder han sin hårdhed og vil gøre Evadne til sin hustru; da dør hun. (Maid's Tragedy.)

Kong Arbaces har seiret i krigen mod Tigranes, med hvem han slutter fred på betingelse af, at denne ægter hans søster. Arbaces kommer hjem og bliver selv betaget af elskov til sin søster. Han betror hende og adskillige andre sin kærlighed. Hun gyser først tilbage; hun kastes i fængsel; dér vågner kærligheden hos hende, og i en sammenkomst mellem de to søskende blusser den op, og de er lige på nippet til at hengive sig til hinanden; de skilles ved et tilfælde og senere opklares det, at de ikke er søskende. (A King and no King). — Man var endnu ikke nåt til at turde bringe blodskam på scenen, som Ford gjorde.

Arnoldo elsker Zenocia. For at unddrage sig »le droit de seigneur« flyr de tilsøs med hans broder Rutilio; de bliver overfaldet undervejs og skilt. Leopold, skibsfører, bemægtiger sig Zenocia, og skænker hende til Hippolita, hvem han elsker uden bønnehørelse. Da Hippolita ser Arnoldo, der kommer til samme by, Lissabon, elsker hun ham; han står imod; hans kyskhed overgår al beskrivelse; han er et mandligt sidestykke til Isabella i »Measure for Measure«. Hippolita, der er både rig og »kysk«, ofrer alt for sin elskov; da den stadig bliver vist tilbage, beslutter hun at straffe de to; hun frigiver Zenocia, der tæres hen af giften som Arnoldo af sorg. I slutningen af femte akt går hun i sig selv, skaffer modgift, opgiver sin kærlighed, forener de to og ægter Leopold. — Imens har Rutilio tilsyneladende dræbt en ung mand, Duarte, der overfaldt ham på gaden; forfulgt af politi søger han tilflugt hos en fornem dame, der viser sig at være Duartes moder; hun beskytter ham dog og giver ham penge til at slippe bort for; han må aldrig komme hende for øie mere; han flygter og falder i krudttårnets kælder, hvorfor der er dødsstraf; han bliver grebet, men atter løskøbt af en rufferske, der engagerer ham som mandlig skøge. Duarte kommer

sig ved et vidunder; han skjuler sin helbredelse for sin moder, der tror ham død og er sønderknust; han op søger Rutilio, der ved sin virksomhed er blevet til skind og ben; han løskøber ham uden at røbe, hvem han er; Rutilio tilbyder nu den gamle frue sin hånd, for at trøste hende over tabet af den søn, han har dræbt; hun går på skrømt ind på tilbudet, men lader Rutilio arrestere; da åbenbarer sønnen sig; han har løskøbt Rutilio fra skøgehuset, for at han kunde ægte hans moder, hvilket hun gør! (Custom of the Country.)

Lord Lewis har en datter, Angelina; Brisac har to sønner, Charles, en lærd pedant, og Eustace, en pralende hofmand. Fædrene beslutter, at Eustace skal ægte Angelina; til den ende skal Charles, der er ældst, give afkald på sin ret til jordegodset. Dertil er han villig. Eustace og Angelina er enige og vielsen skal finde sted. Først må dog Charles give afkald. Så snart han ser bruden, bliver han forelsket og nægter at renoncere; han skal altså arve faderen og har tilmed støtte hos sin onkel; Eustace eier ingenting. Angelina går straks over på hans side, opgiver sin første brudgom og tager Charles. — Hendes »kyskhed« er af den sædvanlige slags: hun forhandler med sin ny brudgom, om hvorvidt de straks skal dele leiet; »han er jo så uskyldig«. (Elder Brother.)

Celia, en ung prinsesse, er faldet i hænderne på prins Demetrius, der elsker hende og genelskes. Han sendes i krigen og nu attrås hun af faderen, Antigonus. Skønt hun mistænker denne, modtager hun dog de klæder og smykker, han sender hende. Hun lader sig bevæge til at vise sig ved hoffet, hvor hun overstråler alle, koketterer med og modtager gaver af alle hoffets herrer. Hun er »kysk« og modstår kongens tilnærmelser. Han fører hende nu til leiren, lukker hende inde og bagtaler hende for sønnen, der straks tror ham;

hun viser sig for prinsen og lader, som hun virkelig var faderens frille; da han bebrejder hende det og vender hende ryggen, skriger hun yderst krænket op og erklærer, at han er hende uværdig; hun forbander og forlader ham. I femte act får de dog hinanden og den gamle har rent mistet sit begær. (Humoros Lieutenant.)

Jacintha er i sin ungdom blevet forført af Don Henrique, med hvem hun har en søn. Hun er blevet forladt for Violante. Hendes kærlighed er udslukt; hun nærer kun bitterhed, der forøges, da Henrique, for at straffe sin broder, berøver hende hendes søn. Hun selv lever et »kysk« samliv med en mand, med hvem hun ikke er gift, skønt alle tror det. Tilsidst viser det sig, at Henrique ikke er gift med Violante; han forskyder hende og ægter Jacintha, der er himmelglad. (Spanish Curate.)

En general kommer hjem som seirherre; han bliver straks forrykt af kærlighed til prinsessen, der, selv kold, tænder alle hjerter. Han vil vise hende sin kærlighed ved at sende hende sit hjerte. Hans broder Polydor går som hans gesandt til hende, men bliver selv forelsket: hun elsker også ham. Kongen vil forene dem, men Polydor finder ikke sig selv værdig. Polydor anstiller sig død, generalen får sin forstand igen, prinsessen spørger oraklet tilråds og får orakelsvar. Kongen vil nu bortgifte hende til generalen; hun forsikrer, at hun elsker Polydor; denne reiser sig op af kisten; de to brødre overbyder hinanden i ædelmod; den ene overdrager hende til den anden; hun er som en fjerbold, der kastes frem og tilbage mellem dem; hun selv ser rolig til som en hind, når hjortene kæmper om den; da generalen ikke længer er forrykt, er han heller ikke forelsket, og Polydor bliver den lykkelige. (The Lover.)

Fletchers fantasirigeste værk, der rummer mere lyrisk skønhed end noget samtidigt drama udenfor Shakespeare, i hvilket hver linie dreier sig om elskov, men hvor luften dog ikke er svanger med frisk blomsterduft, men mættet til overmål med kunstige essenser, hvor der stadig tales om kønslig renhed og hvor tanken beskæftiger sig med naturstridig afholdenhed — Faithful Shepherdess — eier to figurer, der måske mere end nogen andre viser Fletchers ideal af ungdommen: Clorin har begravet sin brudgom og kan nu ikke tænke sig muligheden af at tilhøre nogen anden. Hyrden Thenot, der ser hendes sorg og trofasthed, elsker hende håbløst; om hun blev hans, var hans lykke saa fuldstændig, som hans smerte nu er stor. Han følger hende, sukker, sværmer og lider; men selve smerten er ham en kilde til nydelse. Bevæget af hans ømhed, ydmyghed og tårer beslutter hun at helbrede ham og lader, som hun vil udfri ham af hans lidelser; i samme stund bortdunster hans elskov; hun har været utro mod sin første elskede ved at bønføre ham; hans lidenskab er af en altfor ren art til at kunne tåle et sligt stød. Han vilde elske og begære hende, uden at have udsigt til at besidde hende! — Hvilken forskel mellem de to digteres opfattelse af sædelig renhed.

I »Henry VIII.«, som tillægges Shakespeare og Fletcher, vist med rette, findes en kvindeskikkelse, Anne Bullen; hun karakteriseres kun en eneste gang, (II. III.), skønt halvdelen af stykket dreier sig om hende. Anne protesterer imod den tanke, at hun kunde tænke på at ville fordrive dronning Katharina; hun selv vilde ikke være dronning for alt i verden. Den gamle dame, med hvem hun taler, vilde for meget mindre, og hun tror ogsaa Anne vilde, om det blev budt hende, hvorimod denne atter gør indsigelse; hun vilde ikke engang være hertuginde. Da optræder Lord Kammer-

herren og overbringer Anne fra kongen titlen som Marquise af Pembroke med en årlig appanage af 1000 pund. Hun tager derimod, skønt det ikke er skjult for hende, hvad meningen er. — Denne scene er sikkert af Fletcher.

Hvad der hidtil er sagt, turde være overbevisende. Dog er problemet ikke ganske løst endnu. Charles Lamb, der havde et så fint øre for poesi, men som i sin beundring for det Elizabethske drama jævnlig »tog glimmersand for guld« — (Russell-Lovell: »Shakespeare once more«, p. 101, Camelot series, Lond. 1888) — forstår ikke, at Fletcher, selv om han havde villet, havde kunnet efterligne Shakespeare i saa mange scener, og spørger om det er mulig, at Shakespeare har efterlignet Fletcher i de andre scener? (Specimens, vide Fletcher). Jeg vender spørgsmålet om og spørger, om det ikke er mere utrolig, at Shakespeare skulde have efterlignet sig selv og været så absolut uheldig? Ti det er det springende punkt i undersøgelsen, men som kan afgøres hurtigt: »Efterligner Shakespeare nogensinde sig selv?« — Jeg tror, jeg tør besvare spørgsmaalet absolut benægtende. — Shakespeare var nemlig ikke blot en af verdens største digtere, men han var en kunstner som ingen anden; han var ikke, som Voltaire mente, en vildmand, der kunde slumpe til at sige sublime ting, eller, hvad Taine vil gøre ham til, en slags rasende sandsiger, der sidder paa en trefod og åbenbarer livets dybeste hemmeligheder, uden selv at vide, hvad han siger. Han var kunstner, han beregnede hver eneste virkning aldeles nøiagtig; hvert ord, hvert optrin er nøie overveiet. Han er desuden rigere, end noget andet menneske har været: han behøvede aldrig at låne hos sig selv, og han undgik det omhyggelig. I hans store produktion kan det ikke være andet, end at der bliver situationer, der ligner hinanden; men så

bliver behandlingsmäden absolut forskjellig: man sé, hvorledes han behandler tre tilsyneladende analoge tilfælde: Coriolan, Brutus og Percy, der i farens stund tager afsked med deres hustruer uden at indvi dem i deres planer — hvem mindes den ene situation ved læsningen af den anden?

Og nu skulde han her uden grund efterligne sig selv mange gange, og han skulde ligesom have truffet aftale med Fletcher om, at de begge skulde gøre det, og ikke blot det, men væddet om, hvem af dem, der kunde gøre det dårligst. Den digter, der ved sin fremtræden skrev et euphuistisk lystspil — »Love's Labour's Lost« — hvis dialog langt overstrålede Lylys, — som senere skrev et maskespil efter alle kunstens regler — »Midsummer Night's Dream« —, der har tjent som mere end tekst til en udstilling af glimrende dekorationer og skønne kvinder —; som optog den form, der af forgængerne var fastslået som norm for dramatisk skildring af Englands historie, men som udaf det gyseelige sammensurium »The Famous Victories of Henry V.« har skabt »Henry IV.« og »Henry V.« — som kunde skrive en klassisk komedie som »Comedy of Errors«, og med en saa iønefaldende succès kunde konkurrere med Ben Jonson på dennes eget territorium, den borgerlige komedie, som han viste i »Merry Wives« — han skulde efterligne sig selv og Fletcher uden at nå nogen af dem i deres heldigste øieblik.

At Fletcher og Beaumont har skrevet hele »T. N. K.«, derom nærer jeg ingen tvivl. Af prolog og epilog fremgår, at der er to forfattere. [Knight's teory, at Fletcher og Chapman var forfatterne (Shakespeare, ed. Knight, Lib. Ed. XII. 451), behøver jeg i denne forbindelse ikke at komme ind på]. Det er rimeligvis deres første arbejde. Derpaa tyder dels prologen og epilogen, men

særlig det, at de har efterlignet deres store lærer; det er saa naturlig, at de begavede unge mænd, før de fandt deres egen originalitet og deres egen plads — der er midt imellem Shakespeare og Jonson — har studeret og efterlignet andre; der er derfor mere håndgribelige efterligninger og påvirkninger fra Skakespeare i dette end i deres andre dramer. — Desuden gør de mindst engang det samme overfor Ben Jonson. »Nice Valour or Passionate Madman« er en studie i dennes manér; pudsigt nok er der en lighed mellem dette stykke og »T. N. K.«: Vogters datter er her blevet en mand, stykkets helt; han opfører sig aldeles som hun, siger ikke et fornuftigt ord før i sidste akts sidste scene, men er genstand for løier og forundring fra alle sider. Fletcher havde nemlig sin tids syn på galskab, det samme som drenge har endnu: at en gal mand, der er uskadelig, er en udmærket genstand for moro; Shakespeare, pietetens digter, nærer den dybeste ærefrygt, den inderligste medlidenhed og ømhed for den sindsyge: Ophelia, Lear.

Endnu et argument gøres gældende: Shakespeare henter sit Stof fra bøger, der bevislig var skattede og kendte af mange; det hænger sammen med, hvad der ovenfor er udviklet, at han ikke ønsker at overraske; Fletcher går derimod til Spanien, Italien, Frankrig og øser af mindre let tilgængelige kilder. Her skulde han altsaa have fraveget sit princip: Knightes Tale var kendt og skattet. — Men Shakespeare tog ikke den første den bedste historie, han traf på; han var kræsen; han havde engang været ved »Knightes Tale«, han kunde ikke benytte den; thi elskovsforholdet passede ikke ind i hans livsopfattelse. — Derimod passede det ind i Fletchers, og idet denne vil efterligne Shakespeare, gør han det ogsaa ved at benytte kendt stof.

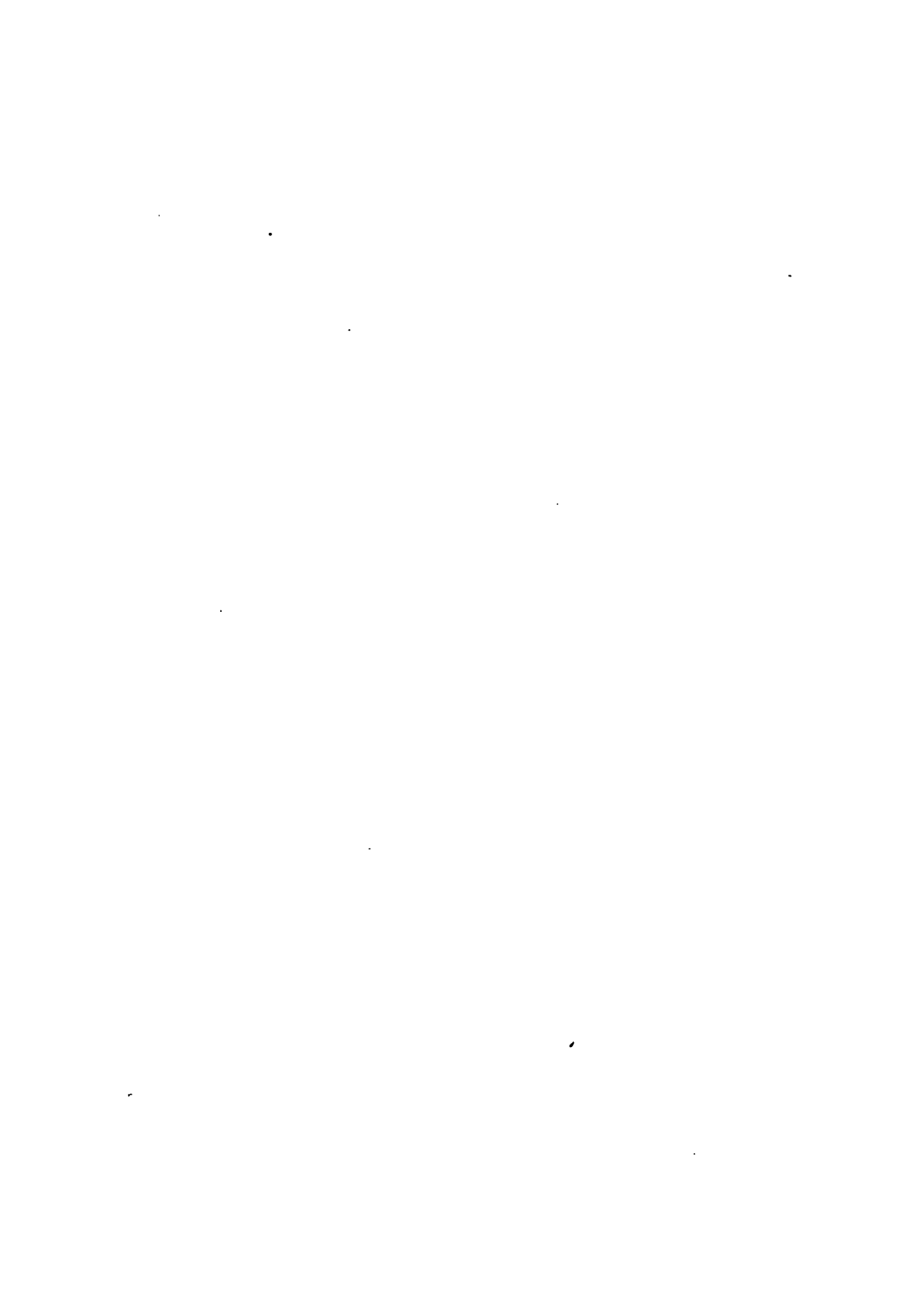
Jeg kan ikke slutte denne undersøgelse mere passende, end ved at gøre de ord til mine, som Shelley, efter at have læst »Two Noble Kinsmen«, i et brev til sin hustru, Mary, skrev den 20 August 1818:

»I do not believe that Shakespeare wrote a word of it.«

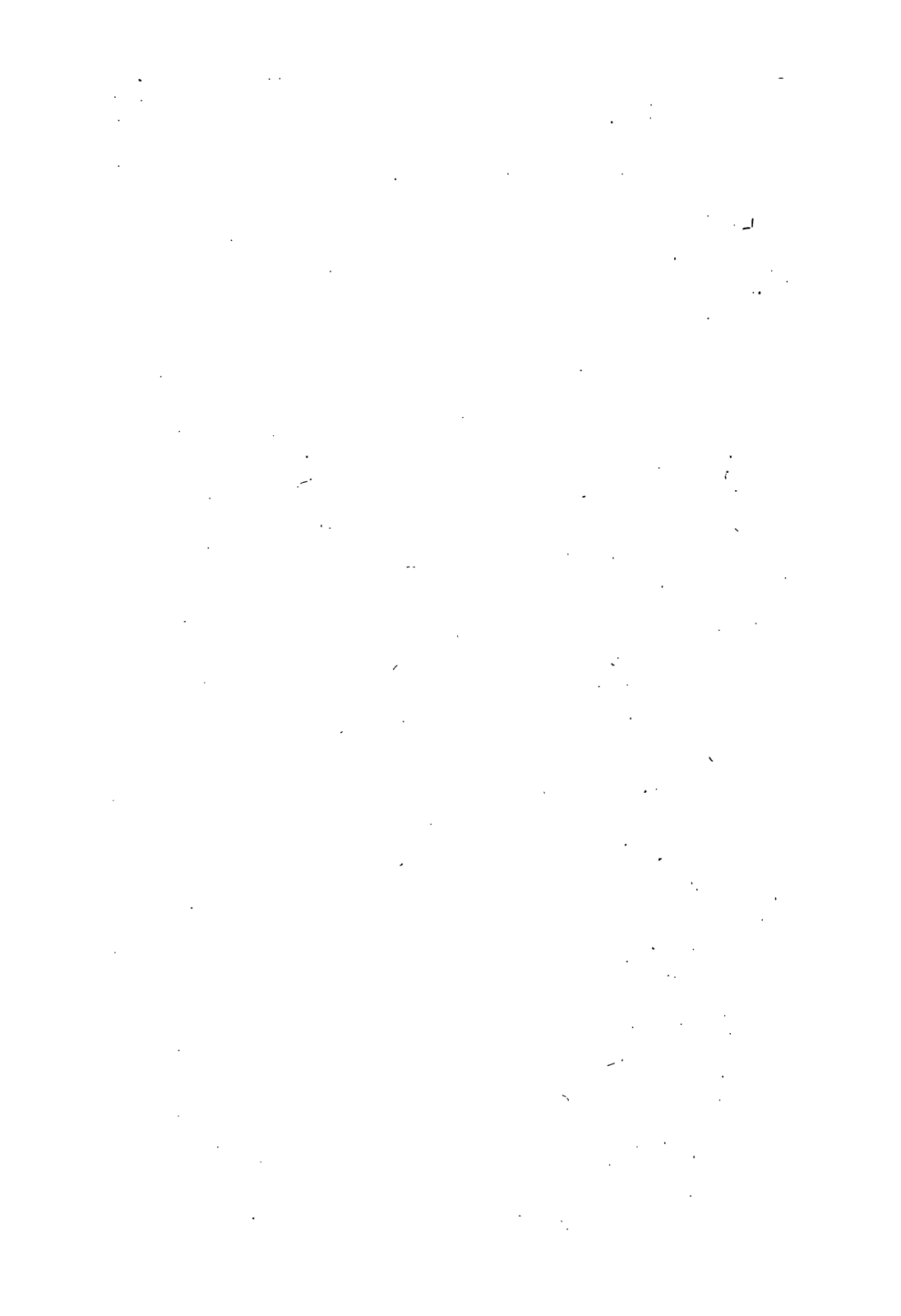
	Side.
G. Boccaccio: La Teseide	3.
G. Chaucer: The Knightes Tale	17.
Iakob I.: The Kings Quair	26.
Knightes Tale og det Elizabethske Drama	28.
Two Noble Kinsmen	35.

NOV 14 1901

APR 4 1904

11-11-11
11-11-11
11-11-11

14423.30

Palemon og Arcite;

Widener Library

002824958

3 2044 086 748 084